

1 Korid

Pol mij ned ak Korid bin bı kırop ñu kıl tıkkak

1-2 Yad Pol. God ne ke yıp ag lak rek, Krais Jisas mıńım dad ameb bı ne alap mıdebin. Mam cın Sostenes eip sıňaul mıdıl, mij nıbaul nıbep taun kıb Korid sıňak God bin bı ne mıdebim okok ñu kıl tıkebin. Nıbi Krais Jisas nop nıň dıpek ak, God agek, nıbi bin bı ke komıň tep ne mıdebim. Bı Kıt cın Jisas Krais nop sobok gıpal bin bı karıp lım tıgon tıgon magılsek, God kırop bin bı sıň ne mıdenimel agıl ag lak. Krais Jisas ne Bı Kıt cın mıdeb; ne ak rek nep Bı Kıt nıbi mıdeb.

3 God Bapi cın abe, Bı Kıt Jisas Krais abe, nıbep yımig nıňıl dı tep ger, nıbi mıd tep gınımıl.

Pol God nop tep agak

4 Krais Jisas nop cıg mıdem, God ne nıbep dı tep gıl tap tep ñıb ak nıňıl, yad per God nop tep agebin. **5** Tari gınig: nıbi Krais nop cıg mıdem, Krais nıbep dı tep yıb gek, nıbi gos nıň tep gıl, mıńım ag ñı tepe gıpım. **6** God ne gek, Krais mıńım tep ak nab nıbep adan apek, nıbi nıň dıl, ageb rek nep gıpım. **7** Nıb ak, Bı Kıt cın Jisas Krais onıgab agıl kod mıdebim ñın aul, God Kaun tap tep ñıb okok bir magılsek dıpım. **8** Bı Kıt cın Jisas Krais nıbep kod mıdıl gi ñı tepe gek, nıbi karıp lım wagın aul mıdıl, mıńım tep ne ak nıň dılıg gi mıdıl, nop ma kırıg gınigabım. Bı Kıt cın Jisas Krais onıgab ñın ak, nıbi mıńım ognap ma

nıññigabım. ⁹ God ageb rek nep geb. Ne nıbep ag lek, nıbi Ñı ne Bi Kib cın Jisas Krais eip jım nıł mıdebım.

Krais bin bi okok gos di ar nokim nıñıl, jım nıł middenimel

¹⁰ Ai mam sıkop. Bi Kib cın Jisas Krais pıs ar mıdobın ak me, mıñım ke ke ar ognap ma lıñımıb. Gos ar nokim nıñıl, mıñım ar nokim agıl, jım nıł yıb middenimıb. ¹¹ Pen bin Klowi bin bi ne ognap apıl yıp agek nıpin, nıbi ai mam yad ognap nıbi ke pen pen agebım. ¹² Nıb ak, ognap agebım, “Cın Pol bin bi ne,” agebım. Ognap agebım, “Cın Apolos bin bi ne,” agebım. Ognap agebım, “Cın Sipas bin bi ne,” agebım. Ognap agebım, “Cın Krais bin bi ne,” agebım.

¹³ Agebım nıbak Krais nop tıg asık ke ke lıñımıb rek lıp. Yad mab kros bak alanı nıq pak lel nıbep nen agıl kimen rek, yıb yad agıl Pol bin bi ne mıdobın agebım aka? Pol yıb agıl nıq pakpekkaka? Nıb ak, “Cın Pol bin bi ne,” “Cın Apolos bin bi ne,” agebım ak esek agebım. ¹⁴ Pen amıl nıbep eip middenek nıñ ak, bin bi kojai nıq ma pak nınek. Bi omal nep Krispas Gaias nep nıq pak nınek. Nıb ak, God nop tep agebin. ¹⁵ Mer ak, yokop esek apkep, “Pol yıb ne agıl nıq paknok,” apkep. ¹⁶ Pen saköl gıpin. Yad Stepanas bin bi ne okok kırop abe nıq pak nınek. Pen bin bi ognap sek nıq pak nınek aka ma nıpin. ¹⁷ Krais yıp, “Bin bi okok kırop nıq pak nıñımın,” agıl ma agak. “Kırop mıñım tep yad ak ag nıñımın,” agak. Nıb ak, mıñım tep ne ak ag nıbin. Pen bin bi ognap gos kıd yık nıñıl apal rek ma ag nıbin. Mıñım nıq

gıl agen, Krais mab kros bak alan ñag pak lıłak mìnım ak mìnım yokop alap rek lek, bin bı okok ma nıñ dıñımel, agıl, mìnım tep ne ak yıpıd gıl nep ag ñıbin.

¹⁸ Bin bı mab ke yıneb kanıb nıbak amebal okok, Krais mab kros bak alan cınop nen agıl kımak mìnım ak nıñel, mìnım saköl rek lıñigab. Pen cın God cınop dı komıñ yokeb nıñıl, Krais mab kros bak alan cınop nen agıl kımak mìnım nıbak nıñıl, God kılıs sek, ne ke cınop dı komıñ yokeb, agıl nıñobın. ¹⁹ Ar nıbak God Mìnım ak, Aisaia ne God mìnım agak ak ñu kıl tıķıl agak, “Bin bı gos kıd yık nıpın apal okok, gos kırı ak ke nıñıl, gos tep nıpal.

Pen yad gen, gos nıñıl apal rek ma lıñigab, mìnım abramek apal rek lıñigab,” agak.

²⁰ Nıb ak, bin bı gos nıñeb okok, bin bı koles kıb ambal okok, bin bı mìnım tari tari ag amıl apıl gıpal okok, mìnım kıb tep tep kırı nıpal ak, God nıñek, mìnım saköl rek lek, pıs nep ap yap paknıgal.

²¹ God ne ke nıñ tep gıp rek, bin bı gos cın ak ke nıñın, agıl, ke pıyo nıñnígal okok, ne tige pırek mıdebat ak ma nıñnígal. Bin bı nıb okok Krais mìnım tep ag ñobın ak nıñel, kırop mìnım saköl rek lıñigab. Pen God ne ke gıñıgain agıl ag lak rek, bin bı mìnım saköl ag ñobın nıbak nıñ denıgal okok, God kırop tıg asık yoknıgal. ²² Juda bin bı okok apal, “Tap ma gep rek ognap gem nıñıl, nıñıd agebım, agıl nıñnígabın,” apal. Pen Grik bin bı okok gos tep tep kısen nıb ar ognap nıñın, agıl per nep pıyo nıpal. ²³ Nıb ak me, Krais

cınop nen agıl kımak mìnım ak agon, Juda bin bı okok nıñıl apal, "Mìnım yırık gıp ak tari gınig agebım," apal. Pen Juda bin bı mer okok apal, "Mìnım kisen nıb pıyo nıñobın ak ma agebım. Ak mìnım nıñilonj lılıg agebım," apal.

24 Pen God cınop Juda bin bı ognap abe, Grik bin bı ognap abe, bin bı yad dınigain, agıl ag lak nıñıl cın Krais nop nıñıl nıpın, God kılıs sek mıdeb rek, Krais abe nıb aknıb rek nep kılıs sek mıdeb; God gos kıd yık nıñeb rek, Krais abe nıb aknıb rek nep gos kıd yık nıñeb. **25** Bin bı okok Krais apıl kımak ak nıñıl, God ne kılıs ma mıdeb agnıgal; pen God ne kılıs ne ke gak gos ak ma nıñıngal. Bin bı okok Krais apıl kımak ak nıñıl, God ne gos tep ma mıdeb agnıgal; pen God ne gos tep ne ke gos nıñak wagın ak ma tık nıñıngal.

26 Ai mam sıkop. Nıbi ke nıñım! God nıbep sık agak nıñ ak, nıbi bin bı tigeplrek mıdebek nıbep sık agak? Bin bı gos nıñeb apal okok, bin bı kıt okok, bin bı yıb mıdeb okok, nıbep konjai sık ma agak. **27** Bin bı gos kıd yık nıpın apal okok nabıñ dılañ, agıl, God bin bı gos tep ma nıpal okok dak. Bin bı kılıs mıdobın apal okok nabıñ dılañ, agıl, God bin bı kılıs ma mıdeb okok dak. **28** Bin bı yıb sek mıdobın apal okok bin bı yokop rek mıdelan, agıl, God kırop kırıg gıl, bin bı tam okok yıb ma mıdeb apal okok kırop dak.

29 God ne nıg gak ak, bin bı ognap God udıñ yırık ar ak, yıb kırı ke agel ar amnımın rek ma lıñıgab, agıl gak.

30 God gek, Krais Jisas eip jım nıl mıdebım. Nıb ak, God gek, Krais Jisas nop nıñ dıl, nop eip jım

ñıl mıdıl, nop gos nıŋlıg gi mıdobın ak me, cın gos kıd yık nıŋeb bin bı rek mıdobın. Krais eip jım ñıl mıdobın ak me, God cınop nıŋıl bin bı komıŋ tep yad ageb. Krais eip jım ñıl mıdobın ak me, God cınop nıŋıl bin bı asıŋ ma mıdeb yad ke ageb. Krais eip jım ñıl mıdobın ak me, God cınop nıŋıl tap si tap tımel gıpım gac ak Ñı yad bır lıg gi yokıp ageb. ³¹ Mınım ar nıbak God Mınım ak ñu kıl tıkil aglak, “Bin bı miñ miñ gjıjn agenımel ak, kiri Bı Kıb cınop tap tari tari ñıb ak gos nıŋıl, miñ miñ gjınımel,” aglak.

2

Pol Krais cınop nen agıl mab kros bak alan kımak mınım ak ag ñolıgıt

¹ Pen ai mam sıkop. Yad amıl nıbep eip kın mıdenek ñın ak, God Mınım nıŋıd yıb ak ag ñınım, agıl, mınım kıl tep owıp okok rek aka gos kıd yık nıŋeb mınım okok rek ma ag ñınek. ² Amıl kırop eip mıdıl, gos ognap ke nıŋıl kırop mınım ag ñınígain, agıl, gos ak ma nıŋnek. Jisas Krais nop mab kros bak alan ñag pak lel cınop nen agıl kımak gos ar nokım nıbak nep nıŋıl, kırop ag ñınígain, agıl, gos ak nep nıŋnek. ³ Ñıb ak, nıbep eip mıdenek ak, mıb gon yad kılıs ma mıdeklı; yad jel gek pırıkkıl, jep jep dılıg gi mıdenek. ⁴ Bin bı ognap mınım ke piyo nıŋıl, mınım yıdeklı adıp adıp ar nıbak nep rek agıñ agıl gjıpal rek ma gjınek. God Kaun ak yıp kılıs ne ak ñek nıŋlıg gi, Jisas mınım tep ak kılıs sek ag ñınek ak mısej nıpek. ⁵ God nıg gak ak, bı ognap mınım kıl tep ak agel, nıbi bı nıŋıl God nop ma

nıñ dıñimel; pen yad kılıs yad ke gen, kiri yıp nıñ dılañ, agıl, God nıg gak.

God Kaun gos tep ñeb

6 Pen yad amıl bin bı Krais nop yıpıd gıl nıñ dı kılıs gıpal okok eip am mıdıl, krop gos kıd yık nıñeb mınım ognap ag ñıbin. Pen karıp lım ar wagın aul gos kıd yık nıpal rek ma ag ñıbin. Kiñ okok bı kıb okok, kiri gos kıd yık nıpal rek ma ag ñıbin. Kiñ okok bı kıb okok kiri pıs nep kır gınıgal. **7** Pen yad krop mınım ag ñıbin nıbak, God gos kıd yık nıñeb mınım we gıl mıdolıgıp ak ag ñıbin. God gos kıd yık nıñeb mınım nıbak bırarık ped okok karıp lım ma gı lak ñın ak nep we gıl mıdolıgıp. God ne bırarık ped okok karıp lım ma gı lak ñın ak nep, Krais Jisas eip melık sek mıdenıgal, agıl, gos kıd yık nıñeb mınım tep nıbak ag lek, wös rek yıb we gıl mıdolıgıp. Yad gos kıd yık nıñeb mınım nıbak nep nıbep ag ñıbin. **8** Lım dai ar wagın aul kiñ okok abe, bı kıb okok abe, gos kıd yık nıñeb mınım nıbak ma tık nıñlak. Nıplap rek agep, Bı Kıb melık sek seb kab ar alan nıb owak ak nop ñıag pak ma lıplap.

9 Pen God Mınım ak ñu kıl tıkił aglak,
“Bin bı God nop mıdmagıl lıpal okok,
God krop dı tep yıb gıl, tap tep tep ñıñıgab.
Udın ma nıñlak; ag ñel peyıg ma nıñlak;

gos ke nep nıñıl, nıg gınıgab, agıl ma nıñlak;
God krop tap tep ke yıb nep ñıñıgab,” aglak.

10 Pen mınım ma nıñelıgıpal nıbak, God ne Kaun ne cınop ñek nıpiń.

God Kaun tap okok magılseк pıyo nıñıp. God ne tap we gı lak tap okok abe pıyo nıñıp. **11** Cın

gos tari tari nı̄pın ak, bin bı̄ ognap ma nı̄pal, pen kaun cın ke cınop nab adan mı̄deb ak nı̄nıp. Nı̄b aknı̄b rek nep, God ne gos tari tari nı̄njeb ak, God Kaun ne ak rek nep nı̄njeb. ¹² Pen cın bin bı̄ lım dai ar wagın aul gos nı̄pal rek gos ma nı̄pın. God ne Kaun ne ke cınop ag yokek owak nı̄nıl God tap tep cınop abramek nı̄b ak tık nı̄pın. ¹³ God cınop tap tep abramek nı̄eb mınım ar nı̄bak nep ag nı̄nobın. Bı̄ gos kı̄d yık nı̄pal ognap cınop mınım nı̄bak agel ma nı̄pın; God Kaun gos nı̄eb rek mınım nı̄bak nı̄nıl me, bin bı̄ okok kı̄rop ag nı̄nobın. God Kaun cınop mınım agek nı̄nıl, bin bı̄ God Kaun nab kı̄ri adan mı̄deb bin bı̄ okok kı̄rop ag nı̄nobın. ¹⁴ Pen bin bı̄ God Kaun nab kı̄ri adan ma mı̄deb bin bı̄ okok, God Kaun tap tep abramek nı̄eb tap okok ma dı̄nígal. Mınım tep nı̄bak nı̄nje, mınım saköl rek lek, ma tık nı̄nı̄ngal. God Kaun bin bı̄ nab kı̄ri adan mı̄denı̄gab ak, God Kaun tap tep nı̄eb okok tık nı̄nı̄ngal.

¹⁵ Pen bin bı̄ God Kaun nab kı̄ri adan mı̄deb okok, kı̄ri tap okok magı̄lsek nı̄nıl tık nı̄n tep gı̄nígal. Pen bin bı̄ God Kaun nab kı̄ri adan ma mı̄deb okok, kı̄ri bin bı̄ God Kaun eip mı̄deb bin bı̄ okok kı̄rop ma tık nı̄nı̄ngal.

¹⁶ God Mınım ak, Aisaia dai alap nı̄u kıl tıkıl agak,

“Bin bı̄ an, Bı̄ Kıt tarı gos nı̄nıp ak tık nı̄nıl, nı̄nop, ‘Nı̄g gı̄nímın, nı̄g gı̄nímın,’ agnı̄gab?” agak.

Pen Krais bin bı̄ ne mı̄dobın ogok, cınop gos ne nı̄njeb rek nı̄ek nı̄nılıg git, cın nı̄n tep gı̄pın.

3*Jim ñil mìdil, asik ke ke ma linimib*

¹ Ai mam s̄ikop. Ned n̄bep eip k̄in m̄denek ñ̄n ak, bin b̄ God Kaun nab k̄iri adaŋ m̄deb okok k̄rop ag ñ̄bin rek, n̄bep ak rek nep ag ñ̄bnep, pen n̄bi Krais nop n̄ŋ d̄l, ñ̄t painjaŋ rek nep m̄ideliḡp̄im. N̄b ak, n̄bep bin b̄ kar̄ip l̄m ar waḡn aul rek ag ñ̄l̄iḡp̄in. ² Ñ̄t painjaŋ ci ñ̄bal rek m̄ideliḡp̄im ak me, yad n̄bep ci nep ñ̄l̄iḡp̄in; n̄bi tap maḡl ȳb d̄ ñ̄b yokn̄im̄b rek ma loliḡp̄ ak me, yad tap maḡl ȳb n̄bep ma ñ̄l̄iḡp̄in. M̄deb̄im̄ ñ̄n aul ak rek nep, n̄bi tap maḡl ȳb d̄ ñ̄b yokn̄im̄b rek ma l̄p; n̄bi ñ̄t painjaŋ rek nep m̄deb̄im̄. ³ M̄deb̄im̄ ñ̄n aul ak rek nep, n̄bi bin b̄ kar̄ip l̄m ar waḡn aul gos n̄pal rek nep gos n̄p̄im̄. Bin b̄ ognap tap k̄iri okok tap c̄n rek m̄dobkop, aḡl gos n̄p̄im̄. M̄lik yapek, pen pen ag m̄deb̄im̄. Niŋ ḡl, bin b̄ yokop l̄m dai ar waḡn aul ḡipal rek nep ḡi m̄deb̄im̄. ⁴ Ognap ageb̄im̄, “C̄n Apolos bin b̄ ne m̄dob̄in,” ageb̄im̄. Ognap ageb̄im̄, “C̄n Pol bin b̄ ne m̄dob̄in,” ageb̄im̄. N̄b ak, n̄bi yokop bin b̄ l̄m dai ar waḡn aul gos n̄ŋj̄l apal rek ageb̄im̄.

⁵ Apolos c̄r mal b̄ k̄ib tari rek m̄dob̄ir n̄ŋj̄l m̄in̄m n̄bak ageb̄im̄? C̄r yokop b̄ wög gep omal nep m̄dob̄ir. Bi K̄ib wög tari ke ke ag lak ak ḡi m̄idil, Jisas Krais m̄in̄m tep ak n̄bep ag ñ̄nor n̄bi n̄ŋj̄l n̄ŋ d̄ipek.

Pen Bi K̄ib c̄rop mal wög ke ke agak rek nep ḡip̄ir. ⁶ God ȳp̄ agek, yad am kar̄ip l̄m n̄bep ak ned am̄l tap ȳŋ ak ȳmnek. God Apolos nop agek, ne k̄isen am̄l, ñ̄iḡ am m̄il dap̄il, tap ȳmnek

nibak son gak. Pen God ne nep gek tanak. ⁷ Nig
gek, cir bi yokop tap yin yimil, nig son gil gipir
ak, yib cirop ak agem ar ma amnimiñ. God gek
yin tanib rek, yib ne ak nep agem ar amnimiñ.
⁸ Bin bi tap yin yimbal okok, bin bi nig dap son
gipal okok, wog ar nokim yib gipal ak me, God
wog gipal gipal rek niñil, kirop pen niñigab. ⁹ Cir
mal God wog ak jim niñil gosir me, wog dai ne ak
niñi midebim.

Nibi God karip ne midebim

Pen minim alap: nibi God karip ne midebim.
¹⁰ God yip yimig niñil di tep gil tap tep nãk ak
diñ, bi karip gep ne yib ak midil, karip sap kib
nab eyan ak piñil ni tep ginek; pen kisen bi alap
apił karip dai dai midenigab okok geb. Pen bin
bi ognap apił, karip nibak gin, agenimel ak, niñ
tep gil ginimel. ¹¹ God karip ne ak Jisas Krais nop
sap kib nab eyan bir pis nep piñil wos gi lip ak,
bin bi ognap sap ke kisen niñ alap piñil niñimel
rek ma lip.

¹² Jisas Krais sap kib piñil lip mideb ak, bin
bi ognap, karip dai dai gin, agil, gol, silpa, kab
tep tep dapil ginigal; pen bin bi ognap mab lek,
wid lek dai dai, tap kas kas okok dapil ginigal.
¹³ Pen Krais apil bin bi minim kib agnigab niñ ak,
wog gi tep gilak ar ak ke misen midek niñigal;
abramek gilak ar ak ke misen midek niñigal.
Mab milan apil wog gi tep ginigal ak midenigab;
pen wog ar ar ginigal ak pis nep yin sibok niñ
amnigab. ¹⁴ Sap kib piñil lip mideb ar ak, bin
bi wog gi tep gil karip dai alap gel, mab milan
apil karip dai nibak yin sibok ma amnigab ak,

kiri pen dînîgal. **15** Pen bin bî ognap wög ar ar nep gîl karîp dai alap gel, mab mîlanj apîl karîp dai nîbak yîn sîbok ñîb amnîgab ak, God kîrop ke dî komîn yoknîgab pen bin bî yîm gep rek, karîp yînek, lîp gî söñ yokel, tap ma mîdeb rek ak mîdenîgal karîp ne ar alan sînjak.

16 God sobok gep karîp ne ak nîbi mîdebim; God Kaun nab nîbi adan mîdeb. **17** Bin bî ognap apîl God sobok gep karîp ak gî tîmel genîgal ak, kîrop pen abe gî tîmel gînîgab. God sobok gep karîp nîbak karîp ne ke nep. Pen sobok gep karîp ne ak nîbi bin bî mîdebim.

18 Nîj tep gînîmîb. Nîbi ognap gos kîb bin bî lîm dai ar wagîn aul gos nîjîl apal rek nîjîl, yokop okok pîyo nîpal rek nep nîjîl, bin bî gos kîd yîk nîjeb mîdobîn agnîgabim ak pen saköl ñagek nîb agnîgabim. Cîn bin bî saköl sek mîdobîn, agîl me, gos tep yîb ak pîyo nîjnîgabim. **19** Tari gînîg: lîm dai ar wagîn aul mînîm kîb kîb rek agîl apal ar ak, God nîjek, mînîm saköl ma nîjep rek lîp. God Mînîm ak ñu kîl tîkil aglak,

“Bin bî gos kîd yîk nîjîl,
 nîj tep gîpîn apal okok,
 ne gek, gos kîd yîk nîjeb won nîbak,
 gon alap rek lîl,
 gos tîmid mîdmagîl kîrop dî cîcî lek,
 bî nagîman rek gus pak mîdenîgal,” aglak.
20 God Mînîm dai alap sek, Depid ñu kîl tîkil agak,
 “Bin bî gos kîd yîk nîpîn apal okok,
 mînîm ognap agel,
 Bî Kîb ne nîjek,
 mînîm wagîn alap ma mîdeb,” agak.

²¹ Nîb ak, nîbi bin bî ognap nîñil, kîri bin bî kîb mîdebal, agîl, yîb kîrop agem ar ma amnîmîñ. Pen bin bî aka tap tari tari mîdeb okok, God nîbep ag gos nîñil gî lek mîdeb. ²² Yad Pol, Apolos, Sipas, cîn wög gep bî nîbi nep mîdobîn. Lîm dai ar wagîn aul tap tari tari mîdeb okok, God nîbep gî nîñil, agîl, nîbep nîb. Komîñ mîdep won ak abe, kîmeb won ak abe, God nîbep nîb. Mîñi mîdebîm rek, kîsen mîdenîgabîm rek, God nîbep gî nîñil, agîl, magîlsekk nîbep nîb. ²³ Pen Bî Kîb nîbi Krais; Krais ne God Ñî ne.

4

Jisas mînîm dad ameb bî okok

¹ Nîb ak, God mînîm tep we gîl mîdoligîp ak, Krais ne Apolos Pol kîrop mal ag lek, kîri wög gep bî ne mîdebir, agîl gos ak nîñnîmîb. ² Bî kîb alap, bî wög gî nîeb ognap eip mînîm ag lîl, wög alap kîrop ag lenîgab ak, bî wög gep bî okok nap kîri agnîgab rek nep gînîmel.

³ Pen nîbi yîp mînîm kîb agenîgabîm ak, yad gos par ma nîñnîgain. Bin bî ognap okok yîp mînîm kîb agenîgal ak, yad ak rek nep gos par ma nîñnîgain. Ak yîp tap yokop alap rek lîp. Yad ak rek nep yad ke mînîm kîb ma agebin. ⁴ Yad ke bin bî ognap gî tîmel ma gîpin agîl nîpin ak pen yad nîb agen, Bî Kîb yîp bî asîñ ma mîdeb agîl ma agnîgab. Bî Kîb ne ke nep yîp mînîm kîb agnîgab. ⁵ Nîb ak, mîñi nîñ aul mînîm kîb ma agnîmîb. Bî Kîb ne ke apîl mînîm kîb agnîgab. Bî Kîb ne gek, tap tari tari kapkap we gîl gîpal okok magîlsekk mîsenj lînîgab; gos mîdmagîl tîmid nab

kiri adan̄ gos tari tari n̄ipal ak, ak rek nep m̄isen l̄in̄igab. N̄in n̄ibak, God ne bin b̄i maḡilsek ke ke nok̄im nok̄im gī tep gīpal gīpal rek k̄rop m̄in̄im tep agn̄igab. ⁶ Pen ai mam yad okok. Apolos c̄ir mal m̄in̄im n̄ibep m̄iñi agesin n̄ibaul, n̄ibi m̄in̄im maḡil alap waḡin ak n̄iñ tep gīniñm̄ib, aḡil, n̄ibep agesin. M̄in̄im maḡil n̄ibak ageb: "Gos n̄ibi ke mer; tap tari n̄u k̄il t̄iklak ak nep n̄iñjil k̄isen gīniñm̄ib." M̄in̄im n̄ibak ageb rek geniñgabim ak, b̄i alap ȳib nop dap ran̄il, b̄i alap ȳib nop dap yapı̄l, ma gīniñgabim. ⁷ C̄in bin b̄i k̄ib, bin b̄i okok bin b̄i s̄ikol, aḡil n̄ip̄im ak tep mer. N̄ibep tari tep m̄ideb ak, God ne nep n̄ibep n̄ib. N̄ib ak, n̄ibi ti gīniñg, c̄in ke gī tep gīpiñ, aḡil, ȳib n̄ibi ke agem ar ameb?

⁸ Gos n̄ibi ke n̄ip̄im ak, c̄in ke tap maḡilsek b̄ir d̄ip̄in; tap s̄ikol alap ulep ma gīp, aḡil gos n̄iñebim. Gos n̄ibi ke n̄ip̄im ak, c̄in ke bin b̄i gep rek b̄ir m̄idobin; b̄i alap c̄inop gos ognap ma ag n̄iñigab, aḡil gos n̄ip̄im. Gos n̄ibi ke n̄ip̄im ak, c̄in ke kin̄ rek b̄ir m̄idobin, aḡil n̄ip̄im. Pen gos n̄ibi n̄ip̄im ak, Jisas m̄in̄im tep dad ameb b̄i okok kin̄ rek ma m̄idebal, aḡil gos n̄ip̄im. Pen n̄ibi n̄iñid ȳib kin̄ m̄idebkep, c̄in miñ miñ gīl n̄ibep eip kin̄ m̄idobnop. ⁹ Gos yad n̄ip̄in ak, God ne c̄inop Jisas m̄in̄im tep dad ameb b̄i okok dam, bin b̄i okok m̄idebal nab s̄iñak, b̄i t̄imel ñag pak lep rek dam l̄ip. B̄i ognap gī t̄imel geniñgal ak, b̄i k̄ib m̄in̄im k̄ib aḡil, bin b̄i n̄iñ m̄idel n̄iñlig gī, k̄rop ñag pak l̄in̄imel, agn̄igal. Gos yad n̄ip̄in ak, God ne gek, c̄in n̄ib akn̄ib rek nep m̄idobin. Bin b̄i l̄im dai ar waḡin aul abe, ejol seb kab ar alan̄ abe, n̄iñ m̄idel n̄iñlig gī, c̄inop b̄i t̄imel rek

ñag pak lñig gebal. **10** Krais nop nñj dñl wög nop gon, cñop bñ saköl, agıl nñpal ak, pen nñbep nñjñl, Krais bin bñ ne gos kñls nñjeb okok, agıl nñpal. Cñ bñ yokop sain ak, pen nñbi bin bñ kal yib. Cñ bñ yib mideb bñ ak rek mer, pen nñbi bin bñ yib mideb ak rek midebim. **11** Birarik nep ped okok tñkil, mñd damil, mñni mñdobñn nñn aul yuan lek, kñjam mñlep gek, walij ma midek, karip ma midek, kñmeb rek lek, cñop per pak gel gel koslam yib mñdobñn. **12** Cñ ke nep yur mab dñl, tap nñbñn. Cñop ag jupal, kñrop pen God kñrop kod mñden, agıl, nop sobok gipin. Cñop gitmel gel, ma pomil apin. **13** Cñop mñnim tñmel apal, pen mñnim sisain apin. Nñb ak, cñ tap yokop tap silikil dai dai alap rek midon midon nñn aul owip.

14 Mñnim ñu kñl tñkebin aul, nñbi nabñj dñnimib, agıl ma agebin; nñbi ñi pai midmagıl yad okok nen agıl tñmid ukıl agebin. **15** Bi Krais pis ar midebal okok, konjai yib apil nñbep di tep git mñnim ag nñnjgal. Pen bi Krais pis ar midebal okok, nñbep nap nokim nep mideb. Yad ned Krais Jisas mñnim tep ne ak nñbep ag ñen, nñbi Krais Jisas nñj dñpek ak me, yad nap nñbi midobin.

16 Nñb ak, nñbep agebin, yad gipin gipin rek nñjñl, ar nñbak nep gñnimib. **17** Ar nñbak nep, ñi midmagıl yad Timoti, Krais Jisas mñnim ag ñen nñj tep git, Bi Kib wög git tep git ak ag yoken nñnjgab. Amjakil, yad Krais Jisas nop nñj dñl, Krais Jisas eip jím ñil midil, titi git rek git gipin ak nñbep yisul kauyan agek nñnjgabim. Yad Krais bin bñ ne okok kñrop magilsek per ag nñbin mñnim ak, ak rek nep kisen git Krais eip jím

ñil midebin.

¹⁸ Pen n̄bi ognap, Pol ma onigab, agil, aleb aleb ñiliq git midebim. ¹⁹⁻²⁰ Pen Bi Kib ak yip yau agek, kasek n̄nigain. Yokop minim nep agil, God bin bi ne ma midebal; kilis ne ak dil me, bin bi ne yib midebal. Nib ak, amjakil bin bi aleb aleb ñibal okok minim nep apal aka God kilis ne dil midebal agil n̄nigain. ²¹ Nib ak, yad apil nibep tari ginim? Yir alap donim aka nibep midmagil l̄l minim sain sain agnim? Yad tari gen, nibep tep ginimiñ?

5

Bi alap nap bin ne ak nop si dak

¹ Minim alap sek agel apek yip apal, “Nib God eip midebim okok bi n̄bi alap warikil nap bin ne ak nop si dip,” apal. Pen bin bi God nop ma n̄pal okok tap si tap timel nibak rek ma gipal rek me. ² Pen gos n̄bi n̄pim ak, cin bin bi tep, apim. Pen namam n̄bi alap aknib gip ak, nibep yimig gobkop; bi nibak ag son yokpkep; bin bi Bi Kib pis ar midebim okok ap mogim ginigabim n̄in ak, bi nibak nibep eip mogim ma gipkop. Pen namam n̄bi nibak nig gek, nibep nabin gil yimig ma gip ar? ³ Yad par ke sin aul midebin ak pen nibep gos niñlig git nep midebin. Bi tap si tap timel gip nibak, nop tari tari ginigabin ak yad bir niñ lipin. ⁴ Nib bin bi Bi Kib cin Jisas pis ar midebim okok ap mogim genigabim n̄in ak, Pol cinop gos n̄neb, agil, Bi Kib cin Jisas kilis ne nibep ñek dil, ⁵ bi nibak nop ag gem, nibep eip mogim ma ginimiñ. Seten eip nep ajil me, mib goñ ne timel gek, gos

kisen nıb nıñıl, Bi Kib mınım kib agnígab nıñ ak,
kaun ne komıñ mıdenimıñ rek lıp.

6 Pen nıbi bi tap tımel gıp ak eip jım nıl mıdıl,
mıd tep gıpın, agıl gos nıpım ak tep ma gıp. Bred
gın, agıl, tap yıs sıkol eñap nep dı plaua tin eyan
sek lel, yıs sıkol ak genıgab plaua nıbak magılsek
kib yıb tan ap rannıgab. **7** Nıbi mıñi bred yıs
sek ma mıdeb rek mıdebım ak, tap yıs ned nıb
ak magılsek dı ke okok yokıl, bred yıs ma mıdeb
rek, bin bi asıñ ma mıdeb nep mıdenimıb. Nıbi
bin bi asıñ ma mıdeb bır mıdebım. Tari gınıg:
Pasopa nıñ ak Juda kai sipsip nılk pak God nop
sobok gı nıł, God ne kırop tıg asık yokak ak tep
gek nıñlıg gı mıdelak. Pen Krais nop Pasopa
sipsip nılk cın rek bır pak sobok gılak ak me,
God udın yırık ne ak cın bin bi asıñ ma mıdeb
bır mıdobın. **8** Nıb ak, Krais nop tap sobok gep
rek nıag pak lel, God cınop dı komıñ yokak ak,
gos nıñıl, Pasopa cın ak tep gıp agıl nıñın. Pen
Pasopa cın nıñenigabın ak, yıs sek, tap si tap
tımel okok sek, ma nıñenigabın; gos tep won ak
nep nıñıl, mınım nıñd ak nep nıñıl, bred yıs
ma mıdeb okok nep dıl nıñenigabın. **9** Nıbep mıt
alap nı kıl tıkil agnek, “Bin si dep bi okok, bi si
dep bin okok, kırop eip jım nıł ma mıdenimıb,”
agnek. **10** Pen nıbi agnígabım, “Pol agıp, ‘Bin bi
Krais nop nıñ dıpal okok kırı bin bi Krais nop ma
nıñ dıpal okok kırop magılsek kırıg gılaj,’ agıl
agıp,” agnígabım. Pen ak mer. Bin bi Krais nop
ma nıñ dıpal okok, bin si bi si gıl, per nep tap tep
ognap sek dın agıl, bin bi ognap tap kırop pılı
gı dıl, tap yokop okok god cın agıl sobok gıl, gı
mıdebal bin bi okok, lım dai ar wagın aul sıkol

ma midebal. Karip lim okok magilsek midebal ak, krop krig gijin rek ma lip. ¹¹ Pen mij ned nib nu kil tik yoknek minim nibak miini ag tep ginigain. Bi Kib Jisas nin dipin apim bin bi okok bi alap aka bin alap warikil, bin si bi si gil, per nep tap tep ognap sek dinim agil, tap yokop okok god cin agil sobok gil, bin bi okok minim timel agil, bin bi ognap tap krop ognap pil gil dil, nиг wain nиг kili konjai nijek sakol nagek, gi mideb bi nibak eip ma tagil, tap jim nil ma nijnimib.

¹²⁻¹³ Bin bi Krais nop ma nin dipal okok, tap si tap timel genimel ak, tari ginig nig gebim, agil, yad krop minim kib ma agnim. God ne nep minim nibak krop agnigab. Pen Bi Kib Jisas nop nin dipin apal bin bi okok, tap si tap timel genimel ak, tari ginig nig gebim, agil, krop minim kib agnimib. God Minim ak Mosis dai alap nu kil tikil agak, “Bin bi tap si tap timel gi midebal okok ag soj yokem amnilan,” agak.

6

Krais bin bi ognap minim midonimij ak, nibi ke tig biloknimb

¹ Pen namam nibi Krais nop nin dip alap minim midonimij, bi Krais nop nin dipal okok nep minim kib nibak nijnigal. Pen ti ginig nibi amem, bi Krais nop ma nin dipal okok minim kib nibak nijnimel? ² Cin Krais bin bi ne, kisen bin bi karip lim ar wagin aul tigon tigon magilsek krop minim kib agil tig biloknigabin. Pen nibi bin bi karip lim ar wagin aul magilsek minim kib agil tig biloknigabim ak, nibi bin bi nibi ke ognap

mînîm mîdenîgab ak nîjîl ag tîg bîlokniğabîm.
³ Cîn kîsen ejol okok kîrop abe mînîm kîb agîl tîg
 bîlokniğabîn. Nîb ak, lîm dai ar wagîn aul mînîm
 mîdenîgab ak, ke agîn. ⁴ Krais bin bî ne okok,
 kîri mînîm kîb dî bîlokep bî kîb ognap nîjîl,
 Krais mînîm ma nîj dîpal, agîl, kîrop gos mîker
 nîpal. Nîb ak, mînîm kîb ognap mîdonîmîn, nîbi
 ti gînîg bî kîb nîb okok ambîm? ⁵ Mînîm agebin
 nîbaul, nîbep nabîj gînîmîn, agîl agebin. Nîbi
 ke bî gos tep nîjeb bî alap, Krais bin bî nab
 cîn sîñaul mînîm kîb agon nîjnîmîn bî alap ma
 mîdeb, agîl agebîm aka? ⁶ Nîb aknîb rek nep
 gîpkep ak tep. Pen nîbi aknîb rek ma gîpîm.
 Krais nîj dîp nîmam alap warîkîl, Krais nîj dîp
 nîmam ne ke dam Krais ma nîj dîpal bin bî okok
 mîdebal nab sîñak mînîm kîb apal.

⁷ Pen nîbi Bî Kîb Jisas nîj dîpîm ognap warîkîl,
 nanai namam nîbi ke ognap dam mînîm kîb
 apîm ak nîjîl nîpin, nîbi Bî Kîb Jisas nîj dîpal
 bin bî gîpal rek ma gîpîm. Bî Kîb Jisas nîj dîpîm
 nanai namam ognap nîbep gî tîmel genîmel ak,
 nîj kîrîg gînîgabîm ak tep; nîbi warîkîl kîrop
 dam mînîm kîb agnîgabîm ak tep mer. Bî Kîb
 Jisas nîj dîpîm nanai namam ognap tap nîbep
 lîp gî denîmel ak, nîj kîrîg gînîgabîm ak tep;
 nîbi warîkîl kîrop dam mînîm kîb agnîgabîm
 ak tep mer. ⁸ Pen nîbi warîkîl, Bî Kîb Jisas nîj
 dîpal nanai namam nîbi ke ognap tap kîrop lîp gî
 dîpîm. Nîbi warîkîl Bî Kîb Jisas nîj dîpal nanai
 namam nîbi ke ognap kîrop gî tîmel gîpîm. ⁹ Pen
 nîbi nîj rep gînîmîb. Bin bî gî tîmel gî mîdebal
 okok, God kîrop dad karîp tep ne alan ma dad

amnigab. Niñ tep gıl, sıdol ma gınımib. Tap yokop okok god cın agıl sobok gıpal bin bı okok; bin si bı si gıpal bin bı okok; bı bin eip mer bı alap eip gı tapal bı okok; God kırop dam karıp tep ne ar alan şıňak ma dad amnigab. ¹⁰ Niñ rep gınımib. Tap si dıpal bin bı okok; per nep tap tep ognap sek dın ag gos nıpal bin bı okok; bin bı ñıg wain ñıg kılıs konjai ñıbil saköl ñagıl gıpal bin bı okok; bin bı ognap kırop mınım tımel mınım esek apal bin bı okok; bin bı ognap tap kırı pılı gı dıpal bin bı okok; God kırop magıłsek dam karıp tep ne ar alan ma dad amnigab. Ak niñ tep gıl, sıdol ma gınımib. ¹¹ Nıbi ognap ned ñıg rek gı mıdeligıpım. Pen Bı Kıt Jisas Krais cınop nen agıl kımak ak me, God cın Kaun ne ak apıl, tap si tap tımel gac nıbi ak lıg gı yokıl, nıbep God nop wög gep bin bı ke lıl, bin bı asıñ ma mıdeb mıdebim agak.

¹² Nıbi ognap apım, “Yad tap tari gınım agnigain ak gınigain; ak mınım ma mıdeb,” apım. Nıb apım ak pen ar ognap genigain yıp tap tep alap ma gı ñınígab. Nıbi apım, “Yad tap tari gınım agnigain ak gınigain; ak mınım ma mıdeb,” apım. Nıb apım ak pen yad ar ognap gıl, gı dam dam mıdak mıdak yad bı nagıman rek mıdıl, ar nıbak nep gos niñıl gınigain; yokop mıdenım rek ma lınígab. Nıb ak niñıl, yad niñ gıl ma gınigain.

¹³ Nıbi ognap pen apım, “Cınop kogi mıdeb ak me, tap nıblıg gı nep mıdenigabın,” apım. Nıb apım ak pen God gek kogi ak abe, tap nıb okok abe kır gınigab. God bin bı mıb goj kırı gı lak ak, bin si bı si gınımel, agıl ma gı lak. Mıb goj kılıs

nıbi ak, Bı Kıt̄b nop wög gılıg gi middenimib, agıl gak. Bı Kıt̄b ne nep mıb goj nıbep tap nıb. ¹⁴ God kılıs ne ak nep gek me, Bı Kıt̄b warıkkak. Kılıs ne ak nep gek me, cın ak rek nep warıknıgabın.

¹⁵ Nıñj tep gınımib. Nıbi Krais eip jım nıl midebim ak, nın kid tob kid ne ke ak midebim. Krais mıb goj ne ak, bı si dep bin eip jım ma nınimıñj, mer yıb! ¹⁶ God Mınım ak, Mosis dai alap nıu kıl tıkkıl agak, “Bı bin dıl eip jım nıl middenıgair ak, kiri mal mıb goj nokım alap nep middenıgair,” agak. Nıb ak rek, bı an ne bı si dep bin alap dı eip jım nıl middenıgab ak, kiri mal mıb goj nokım alap nep middenıgair. ¹⁷ Pen bin bı an Bı Kıt̄b eip jım nıl middenıgab ak, kaun ne Bı Kıt̄b Kaun ne eip jım nıl middenıgair. ¹⁸ Bin si bı si ma gınımib. Bin bı tap si tap tımel ognap gınıgal okok, mıb goj söj ken gınıgal, pen bin si bı si gınıgal okok mıb goj kiri ke gi tımel gınıgal. ¹⁹ Nıñj tep gınımib. God ne Kaun Sıñ ak ag yokek apıl, nab nıbep adanı mideb. Mıb goj nıbi ak Kaun Sıñ karıp nıllık ne mideb ak. Nıb ak, ke gos nıpın rek gın, agıl gos ak ma nıñjn. Mıb goj gos tımid mıdmagıl nıbi tap nıbi ke mer. God ne nıbep tau adık dak. ²⁰ Krais ne tap tep yıb yokıl nıbep tau adık dak. Nıb ak me, mıb goj nıbi okok gi tep gılıg gi mıdem nınlıg gi, God nıñek nop tep gınımıñj; bin bı okok nıñıl God nop tep agnımel.

7

Ber mal mıb goj kiri nokım alap mideb

¹ Yıp mıj nıu kıl tıkkıl mınım apek ak, nıbep pen agnıg gebin. Bı okok bin ma dınígal ak tep.

² Pen bin si b̄i si ḡipal ak t̄imel ḡip rek, b̄i okok bin k̄iri ke d̄il m̄idenigal ak tep; bin okok b̄i k̄iri ke d̄il m̄idenigal ak tep. ³ Pen n̄ig ḡi m̄idlig gi, bin ḡinig agonim̄inj ak, n̄igm̄il yau agn̄im̄inj. N̄igm̄il ne ḡinig agonim̄inj ak, bin ne ak rek nep yau agn̄im̄inj. ⁴ Bine m̄ib gonj ak tap ne ke mer; n̄igm̄il eip tap k̄iri alog j̄im n̄il. N̄igm̄il m̄ib gonj ak, ak rek nep tap ne ke mer; bine eip tap k̄iri alog j̄im n̄il. ⁵ N̄ib ak, n̄igm̄il agek, bine mer ma agn̄igab. Bine agek, n̄igm̄il mer ma agn̄igab. Yau nep agīl ḡinim̄ir. Pen God nop gos nokim̄ n̄ijil, sobok ḡilḡi ḡi nep m̄idor, agīl, m̄inim̄ ag ar nokim̄ alap l̄il, n̄in ognap yokop m̄idil, God nop sobok ḡilḡi m̄idenigair. K̄isen kauyan̄ ḡinigair. Mer ak, yokop m̄idenigair rek, gos ognap n̄ijil ger amek, Seten n̄ibep ap dek, ap yap pakn̄imir rek l̄ip. ⁶ Pen n̄iri ber n̄in ognap yokop m̄idil, God nop sobok ḡi m̄idenim̄ir ak ma agebin. Pen n̄iri ke ber mal m̄inim̄ ag ar nokim̄ alap l̄il, n̄in ognap yokop m̄idil, God nop sobok ḡi m̄idor, agn̄igair ak, ak m̄inim̄ ma m̄ideb, agīl agebin. ⁷ Gos yad n̄ipin ak, bin b̄i magīlsek yad yokop m̄idebin rek m̄idenim̄ib ak tep. N̄ig ḡil gos n̄ipin ak pen God gos ne ke n̄ijeb rek, c̄inop tap tep ke ke n̄ib. Bin b̄i ognap tap tep alap ñek, ar ognap ke ḡipal; pen bin b̄i ognap tap tep alap ke ñek, ar ognap ke ḡipal. N̄ib ak rek, n̄ibi magīlsek yad yokop m̄idebin rek m̄idenim̄ib, agīl ma agebin.

⁸ Pen bin praj b̄i praj m̄idebin okok abe, bin kañil okok abe, yad yokop m̄idebin rek m̄idenigabim̄ ak tep. ⁹ Pen bin b̄i ognap yokop m̄idil si ḡin, agīl gos ak nep apek, m̄id tep ma

gİNİgal. Nİg genİMİN ak, bİ okok bin kİri ke ke dİNİMEL, bin okok bİ kİri ke ke dİNİMEL. Mer ak, nab kİri eyaN mab rek yİnek, mİd tep ma gİNİgal.

10 Bİ ber gon okok, kİrop mİNİM alap agnİg gebin. Pen yad nep mer; Bİ KİB ak mİNİM ne. Bin okok nagİMİL sİKop nİbi ma kİRİG amnİMİb.
11 Pen ognap kİRİG amenİMEL ak, bİ kİsen nİb ma dİNİMEL; yokop nep mİDENİMEL. Bİ dİNİG, am nİGMİL kİri ned nİb ak nop kauyaŋ dİNİMEL. Nİbi bİ okok ak rek nep nabin sİKop nİbi ak rek nep ma ag yoknİMİb.

12 Pen nİbep bin bİ ognap okok mİNİM alap agnİg gebin. Pen Bİ KİB mİNİM ne ak dİl, nİbep ma agebin; gos yad ke nİjebin rek ak nİbep agebin. Pen bİ alap, ne bin Krais nop ma nİŋ dİp bin alap dİl mİDENİGair ak, bin nİbak, nİGMİL eip mİdor, agenİgab ak, nİGMİL ne, bin Krais nop ma nİŋ dİp, agİl, asİk masİk gİl ma ag yoknİgab.
13 Pen bin alap, ne bİ Krais nop ma nİŋ dİp bİ alap dİl mİDENİGair ak, bİ nİbak, bine eip mİdor, agenİgab ak, bin ne, nİGMİL Krais nop ma nİŋ dİp, agİl, asİk masİk gİl ma kİRİG amnİgab. **14** Bin Krais nop nİŋ dİp ak me, bİ Krais ma nİŋ dİp bİ ne ak bine eip jİm ŋİl mİder, God nİjek, bin ak abe nİGMİL ak abe bin bİ ne ke omal mİdebir. Pen bİ Krais nop nİŋ dİp ak me, bine Krais ma nİŋ dİp bin ne ak nİGMİL eip jİm ŋİl mİder, God nİjek, nİGMİL ak abe bin ne ak abe bin bİ ne ke omal mİdebir. Mer ak, ŋİ pai kİri okok bin bİ Krais ma nİŋ dİpal ŋİ pai rek lİplap. Pen nap kİri aka nonİM kİri Krais nop nİŋ dİpal rek, God ak rek nep nİjek, ŋİ pai ne ke rek mİdebal.

15 Bi ber gon dıl mıdebal okok, nıgmıl nep Krais nop nıñ dıl mıdek, bin ne Krais nop nıñ dıl ma mıdenıgab ak ne kılıs gıl nıgmıl ne nop kırıg amnıg gonımınj ak, nıgmıl ne, bin yad, agıl, turaj ma lıñımınj; yau agek, amnımınj. Mer ak, pen pen gıl mıd tep ma gınigair. Pen bin ak Krais nop nıñ dıl mıdek, nıgmıl ne Krais nop nıñ dıl ma mıdenıgab ak ne kılıs gıl bin ne nop kırıg amnıg gonımınj ak, bin ne, bi yad, agıl, turaj ma lıñımınj; yau agek, amnımınj. Ak mıñım ma mıdeb. Mer ak, pen pen gıl mıd tep ma gınigair. God kapkap mıd tep gılañ agıl cınop dıp.

16 Pen nıbi bin okok, Krais nop nıñ dıpım ak, nagımıl Krais ma nıñ dıp ak eip mıdıl, ne Krais nıñ dınımınj rek lıp. Pen nıbi nıgmıl sıkop okok, Krais nop nıñ dıpım ak, nabin Krais ma nıñ dıp ak eip mıdıl, ne Krais nıñ dınımınj rek lıp. **17** Bin bi Krais pıs ar mıdebal karıp okok magılseк kırrop per apin, “Nıbi ke tari tari gıl rek mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenımıb,” apin. **18** Bi wak bir tıb gı rık gılak alap, kisen God nop sık agıl dınıgab ak, ne nıg gıl mıdebin agıl gos par ma nıñnímınj. Pen bi wak tıb gı rık ma gılak alap, kisen God nop sık agıl dınıgab ak, yıp wak tıb gı rık ma gıpal agıl gos ak ma nıñnígab; nop wak tıb gı rık ma gınımel. **19** God ne nıñek, bi wak tıb gı rık gıpal aka tıb gı rık ma gıpal ak, ak tap yokop yıb; God agek nıñıl gınigabin ak, ak tap kıb yıb.

20 Nıbi ke tari tari gıl rek mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenımıb. **21** Nıbep ognap bi ognap tauıl dam wög kırı ak ag lel, pe ak ma dıl, apal apal rek gıl, mıñ wög rek gıpım.

Pen God n̄bep s̄ık aḡıl dek bin b̄ı ne m̄ideb̄ım ak, m̄iñ wög rek ḡıp̄ım ak k̄ırıg amn̄ın aḡıl gos ak ma n̄ıjn̄ım̄ıb. Pen k̄isen k̄ırıg ḡıl yokop m̄iden̄ım̄ıb rek lon̄ım̄ıñ ak, k̄ırıg ḡıl yokop m̄iden̄ım̄ıb. ²² Bin b̄ı an an, b̄ı ognap tauıł dam wög k̄iri ak ag lel, pe ma d̄ıl, apal apal rek nep m̄iñ wög rek ḡılıg ḡı m̄ideb̄ım, k̄isen B̄ı K̄ıb n̄bep s̄ık aḡıl, tap tep ȳıb yokıł, n̄bep tau adı̄k dek, bin b̄ı ne ke m̄ideb̄ım. Pen bin b̄ı an an, b̄ı ognap apal apal rek nep m̄iñ wög rek ḡılıg ḡı ma m̄idebek, k̄isen B̄ı K̄ıb n̄bep s̄ık aḡıl, tap tep ȳıb yokıł, n̄bep tau adı̄k dek, bin b̄ı m̄iñ wög gep ne ke m̄ideb̄ım. ²³ Krais ne tap tep ȳıb yokıł n̄bep tau adı̄k dek, bin b̄ı ne m̄ideb̄ım. N̄ıb ak, bin b̄ı ognap m̄iñ wög gep bin b̄ı k̄iri m̄idon, aḡıl gos ak ma n̄ıjn̄ım̄ıb. ²⁴ N̄ıb ak, ai mam s̄ıkop. N̄ıbi ke tap tari tari ḡılıg ḡı m̄ideb̄ım, God n̄bep s̄ık aḡıl dak ak, ar n̄ıbak nep m̄iden̄ım̄ıb.

²⁵ Pen bin d̄ıñım̄ıb aka bin ma d̄ıñım̄ıb, m̄ıñım̄ı ag n̄ipek ak agn̄ıg gebin. M̄ıñım̄ı n̄ıbaul B̄ı K̄ıb ak agek n̄ıñıl n̄bep ma agebin. Pen ne ȳıp ȳım̄ıg n̄ıñıl d̄ıl wög ke ag lak rek, gos n̄ıñ tep ḡıl n̄bep m̄ıñım̄ı agn̄ıg gebin n̄ıbaul m̄ıñım̄ı n̄ıñıd aḡıl n̄ıjn̄ım̄ıb. ²⁶ C̄ın bin b̄ı Krais nop n̄ıñ d̄ıl, m̄ıñı m̄ıker d̄ıl koslam m̄iden̄ıgabın ak, m̄ideb̄ım rek nep m̄iden̄ım̄ıb ak tep. ²⁷ N̄ıbi b̄ı bin sek m̄ideb̄ım okok, bin c̄ın okok k̄ırıg ḡıl yokop m̄idojıñ, aḡıl gos ak ma n̄ıjn̄ım̄ıb. Pen n̄ıbi b̄ı bin sek ma m̄ideb̄ım okok, bin d̄ıñ, aḡıl gos ak ma n̄ıjn̄ım̄ıb. ²⁸ Pen n̄ıbi b̄ı okok, bin d̄ıñıgab̄ım ak, tap si tap t̄ımel ma ḡıñıgab̄ım. N̄ıbi bin praj okok, b̄ı d̄ıñıgab̄ım ak, tap si tap t̄ımel ma ḡıñıgab̄ım. N̄ıbi d̄ıl koslam m̄iden̄ıgab̄ım aḡıl gos ak n̄ıñıl

nibep agebin.

²⁹ Ai mam s̄ikop. Miñi m̄dobin ñin aul par m̄ilek ma m̄idenigab. Niñi bin sek m̄idebim b̄i okok, bin sek b̄i ma m̄idebim rek m̄idenimib. ³⁰ S̄il agebim bin b̄i okok, s̄il ma gep bin b̄i rek m̄idenimib. Miñi miñi gebim bin b̄i okok, miñi miñi ma gep bin b̄i rek m̄idenimib. Tap tauebim bin b̄i okok, tap ma m̄ideb bin b̄i rek m̄idenimib. ³¹ L̄im dai ar wagin aul tap okok d̄il gebim bin b̄i okok, gos ar nokim niñiñl nep niñiñl ma ḡinimib. L̄im dai wagin aul ke kisen nib linigab ñin ak ulep m̄ideb.

³² Yip tep gip ak, nibep m̄iker kib ma ḡinimij. Biñ bin ma dip ak, Biñ Kib nop nep gos niñiñl, yad tap tari gen, Biñ Kib nop tep ḡinigab, agil gos ak niñiñigab. ³³ Pen biñ bin dip ak, yad tap tari gen, bin yad ak nop tep ḡinimij, agil, tap l̄im dai ar wagin aul gos kib niñiñl gek amniñigab. ³⁴ Nig gek, ne gos omal niñiñigab. Pen bin biñ ma dip ak, Biñ Kib nop nep gos nokim nep niñiñigab. Mib goñ gos timid midmagil yad magilsek Biñ Kib nop nep niñiñl, nop midmagil liñ, wög ḡinim, agil gos ak nep niñiñigab. Pen bin biñ dip ak, yad tap tari gen, biñ yad ak nop tep ḡinimij, agil, tap l̄im dai ar wagin aul gos kib niñiñl gek amniñigab. ³⁵ Minim agebin nibaul, nibep mer agil ma agebin; nibep gos niñiñl, Biñ Kib nop nokim nep gos niñiñlig gi, midmagil liñlig gi midenimib, agil agebin.

³⁶ Pen biñ alap yokop m̄idek, nop bin dap ñel, yad biñ waske m̄idenigain, agil, mid damil, kisen bin nibak nop niñiñl, ne mid tep ma gip, agil, nop yimig niñiñl dinigain, agnigab ak, dinimij. Minim ma m̄ideb. Ne tap si tap timel alap ma

gìnigab. Bin dìnigab ak tep. ³⁷ Pen bì alap yokop mìdek, nop bin dap ñel, yad bì waske mìdil mìd tep gìnigain, agìl, gos ar nìbak nep kìlis gi nìñ damìl, bin ma dìnigain, agnìgab ak, ma dìnìmìñ. Mìnìm ma mìdeb. Ne ak rek nep gi tep gìnigab. Bin ma dìnigab ak tep. ³⁸ Nìb ak, bin dap ñel, dìnìmìñ ak, gi tep gìnigab. Pen bin dap ñel, ma dìnìmìñ ak, gi tep yìb gìnigab.

³⁹ Bin okok, nìgmìl komìñ mìdenigab ak, eip mìdenigair. Kìmnìgab ak me, am bì kisen dìnigain, agnìgab ak, dìnigab; gos ne. Pen dìnìg gìnigab ak, Bi Kìb pìs ar mìdeb bì alap nep dìnigab. ⁴⁰ Pen gos yad nìpin ak, nìgmìl kìmek, bin yokop kañìl mìdebal rek mìdenìmìñ ak tep. Ne mìñ mìñ gìlg gi mìdil, mìd tep gìnigab. Yad gos nìpin, God Kaun ne yìp gos ñek nìñlig gi nìbep mìnìm nìbaul agebin.

8

“Tap pak god esek cìp saj tap okok sobok gìpal ak ñìñìn aka mer?” aglak

¹ Pen bin bì tap esek cìp saj tap okok sobok gìpal okok, tap alap dap pak tap esek nìb okok kìrop sobok gi ñenigal ak, ñìñìn aka ma ñìñìn, agìl yìp ag nìpìm ak, nìbep pen agnìg gebin. “Cìn bin bì magìlseki gos ke ke mìdeb,” apìm ak, nìñìd nep apìm. Pen gos tìmid cìn ke ñìñìl, nìñ tep gìpìñ, agnìgabìñ ak, yìb cìn ke agon ar amnìmìñ rek lìp. Pen bin bì okok kìrop mìdmagìl lìnígabìñ ak, kìlis ognap sek dìl, Krais ageb rek nep gi tep gon amnìgab.

² Pen cın gos nıñeb mı̄dobın apal bin bı̄ okok, yokop ar ar nep nıñıl nı̄b apal. ³ Bin bı̄ God nop mı̄dmagıl lı̄pal okok, God ne kı̄rop nıñıp.

⁴ Pen bin bı̄ tap alap dap pak tap esek nı̄b okok nop sobok gı̄ nı̄nigal ak, nı̄nıpın aka ma nı̄nıpın? Pen cın nı̄pın, tap esek sobok gı̄pal nı̄b okok tap nıñıd mer, ak tap yokop. Cın nı̄pın, God nokı̄m nep mı̄deb. ⁵ Bin bı̄ ognap, god konjai nep, bı̄ kı̄b konjai nep seb kab ar alan abe lı̄m dai ar wagı̄n aul abe mı̄debal, agı̄l gos ak nı̄pal. ⁶ Pen God cın ak nokı̄m yı̄b mı̄deb. Ne Bapi cın tap okok magı̄lsek gı̄ lak mı̄deb. Ne mı̄dek nıñlıg gı̄ me, cın mı̄dobın. Bı̄ Kı̄b Jisas Krais ak, ak rek nep nokı̄m nep mı̄deb. Ne mı̄dek me, God tap okok magı̄lsek gı̄ lak mı̄deb. Ne mı̄dek nıñlıg gı̄ me, cın mı̄dobın.

⁷ Pen bin bı̄ ognap mı̄nım nı̄bak ma nı̄pal. Nag ar ak tep, nag ar ak tı̄mel, agı̄l nı̄n̄ tep ma gı̄pal. Nı̄b ak, god esek okok nop tap pak sobok gı̄ nı̄bal tap ak nı̄bıl, tari gı̄nig god esek nop sobok gı̄ nı̄sal tap nı̄bın, agı̄l gos par nı̄nigal. ⁸ Pen tap asık mosık gı̄nigabin aka abramek nı̄nigabin ak, God nı̄nek, mı̄nım ma mı̄deb.

⁹ Pen nı̄bi bin bı̄ nı̄n̄ tep gı̄pı̄m okok, tap alap nı̄bon, ai mam nı̄n̄ tep ma gı̄pal okok nıñıl ap yap paknı̄mel rek lı̄p, agı̄l gos ak nıñlıg gı̄, tap nı̄nigamı̄b. ¹⁰ Tari gı̄nig: nı̄bi bin bı̄ nı̄n̄ tep gı̄pı̄m okok, am god esek sobok gı̄pal karıp nı̄lık mı̄gan ak amıl, tap nı̄bem, nanai namam nı̄n̄ tep ma gı̄pal okok, alap nı̄bep nıñıl, kı̄ri ak rek nep nı̄nigamı̄l rek lı̄p. ¹¹ Nı̄b ak, nı̄bi nı̄n̄ tep gı̄pı̄n, agı̄l gem, nanai namam Krais dı̄nigain agı̄l kı̄mak alap gos par lı̄lı̄g gı̄ ak rek nep tap nı̄bak nı̄bıl, ap

yap paknigab. ¹² Nibi n̄ig genigabim ak, ar n̄ibak nep nanai namam n̄ibi okok n̄injil, kanib tep akal, kanib timel akal, n̄inj tep ma ḡinigal. N̄ib ak, n̄ibi nanai namam okok k̄rop tap si tap timel git, Krais nop tap si tap timel ḡinigabim. ¹³ N̄ib ak, tap n̄injeb ognap n̄iben, ai mam alap n̄injil ap yap pakenigab ak, yad tap yipil ognap ma n̄injigain; yokop bep maj tap nep n̄ibil kimnigain.

9

Pol pe ma doligip ak nop tep gak

¹ Yad Jisas minim dad ameb bi alap midebin. Yad Bi Kib cin Jisas nop udin yad ke n̄injek. N̄ibi Bi Kib bin bi ne midebim ak, yad Bi Kib nop wög git, nibep minim tep ne ak ag n̄enek, n̄inj dil me, bin bi ne midebim. N̄ib ak, tap alap yip kanib ma uren git. ² Yad Jisas minim dad ameb bi alap midebin ak, pen bin bi ognap yip n̄injil, Pol Jisas minim dad ameb bi alap mideb, agil ma n̄injigal. Pen gos yad n̄ipin, n̄ibi bin bi okok, n̄injid nep Pol Jisas minim dad ameb bi alap mideb agil n̄ipim. Bin bi okok pen, n̄ibi Bi Kib bin bi ne midebim ak n̄injenigal ak, n̄injid nep Bi Kib ne ke Pol minim ne dad ameb bi alap ag lak mideb, agnigal.

³ Bin bi ognap yip minim kib apal okok k̄rop pen nibgil agnig gebin. ⁴ Nibep wög git n̄ibin ak pen tap magil dinim rek ma lip aka? ⁵ Wög nibep gitpin rek, yad pen bin Jisas nop n̄inj dip alap ditl, dam Jisas minim tep ag n̄it ajlig git, tap n̄injir rek ma lip aka? Bi Jisas minim dad ameb bi ognap abe, Bi Kib nimam kisen ne okok abe, Pita abe, per bin kiri okok sek damil, Jisas minim tep ag

ñi ajpal. ⁶ Aka Banabas cır mal nep mani wög gıl tap magıl ñinjır?

⁷ Bi ami okok wög gıpal rek, tap kırı ke ma pıyo nıpal. Kırop tap ñel ñıbal. Bi wain wög gi yıbal okok, yıbal rek, wain magıl ognap pag dapıl ñıbal. Bi kaj sipsip mıkpal okok, mıkpal rek, ci ognap dıl ñıbal. ⁸ Mınım agebin nıbak nijem, bin bi okok gos nıpal rek nep ageb, agnígabım rek lıp. Pen lo mınım ar nıbak nep ageb me. ⁹ God Mınım ak, Mosis dai alap ñu kıl tıkıl agak,

“Nıbi kaj kau okok poŋ dapıl,
wid cın tau cıb jakel,
magıl ak ke lıl, cög ak ke lıl gaŋ, agıl,
dap lem wög gel niŋlıg gi,

meg mıgan kırop ak nag lı rıbık ma gınımıb.

Wög gınıgal rek ognap ñınnıgal,” agak.

Pen God ne kaj kau okok gos niŋıl mınım nıbak ma agak. ¹⁰ Cınop bin bi gos niŋıl agak. Bin bi wög kılıs yıb giľig gi wög yımbal okok, bin bi wög kılıs giľig gi tap pag dopal okok, wög gıpal rek kırop ognap ñel ñıbil, tep gek niŋlıg gi wög gınımel, agak. ¹¹ God mınım ageb tap tep ak mıdmagıl nab nıbep adan bır yımbın ak rek, niyi pen tap lım dai ar wagın aul mıdeb ognap cınop pag dap ñınnıgalım ak tep. ¹² Pen bi ognap nıbep mınım tep ak ag ñel, mani tap okok ñıbım rek, Banabas cır bi omal nıbep per ag ñoligipır ak, cırop bi ma ñınnıgalım aka?

Pen nıbep ag nıprop, mani tap okok dıprop, pen bin bi ognap niŋıl aplap, “Mani tap ag asıb giľig gi ajebir ak pen tom agıl, ‘Krais mınım tep ak ag ñi ajobır,’ apır,” aplap. Nıb ak niŋıl, Krais

mİNİM tep ak ma nİñnİmel rek lİp, agİl, mani tap kİri okok ma dİpİr. Mani cİr ke wög gİl, tap tau nİbil, Krais mİNİM tep ak ag nİ ajpİr.

¹³ Pen nİbi nİpİm: bİ God sobok gep karİp nİlİk mİgan wög gİpal okok, tap God nop dap nİbal okok ognap dİl nİbal. Bİ God wög gİlİg gİ, yakır kİmİN bİd ar pak sobok gİpal okok ognap dİl nİbal. ¹⁴ Nİg aknİb rek nep, Bİ Kİb agek, mİNİM tep ne ag nİñigal bin bİ okok, kİrop pen tap kİri Bİ Kİb nop nEb ognap nİñigal, dam tap nİñeb tap kİri okok tauİl, mİd tep gİlİg gİ wög nİbak gİñigal.

¹⁵ Pen nİbep Krais mİNİM tep ak ag nİ ajen nİñ dİpİm rek, mani tap nİñeb nİbi ognap ma dİpin ak yİp tep yİb gİp. Mİñi mİj nU kİl tİkebin aul, tap nİbi ognap dİNİM, agİl ma agebin. Mer yİb! Mani yad ke wög gİl, tap tau nİñnİgain; mer ak kİmNİgain. Yad tap nİbep ognap ma dİNİgain.

¹⁶ Pen mİNİM ag nİ ajpin nİbak, gos yad ke ag nİ ma ajpin. Wög Bİ Kİb nop gİpin nİbak, ne ke gİñimİN agak rek nep gİpin; gos yad ke nİñil ma gİpin. Nİb ak, yad Jisas mİNİM tep ak kİrİg gİñim rek ma lİp; ag nİlİg gİ nep mİdenİgain. ¹⁷ Gos yad ke nİñil Jisas mİNİM tep ak ag nİbneP, yad tap tep ognap dİpnep. Pen gos yad ke mer, Bİ Kİb agek, mİNİM tep ne ag nİbin ak rek, yad yokop wög yİp ag lak ak gİpin. ¹⁸ Nİb ak, yad tap tep ma dİl, nİbep yokop ag nİbin ak, yad tap tarı tarı pen dİNİM? Pen dİpin ak, mani tap ognap ma dİl, Jisas mİNİM tep ak ag nEN, bin bİ okok kİri tap ognap ma nİl, yokop mİNİM tep nİbak nİñil, Jisas nop nİñ dİNİgal, ag gos ak nep nİpin; pen dİpin me ak. ¹⁹ Yad, bİ tau dap lel, mİñ wög gİpal rek bİ alap ma mİdebin ak pen bin bİ konjai nep God

pis ar mideolan, agil, bin bi karip lim ke ke okok midebal magilsek krop min wog gep bi alap rek midebin. ²⁰ Juda kai midebal nab ak amil, Krais minim tep ak ag nen niñ dilan, agil, kiri gipal ar ak nep gipin. Yad lo Mosis nu kil tikil agak nibak niñil kisen ma gipin ak pen Mosis nu kil tikak lo nibak kisen gipal bin bi okok midebal nab ak amil, Krais minim tep ak ag nen niñ dilan, agil, yad lo minim nibak ak rek nep kisen gipin. ²¹ Pen bin bi lo minim ak ma nopal nab ak amil, Krais minim tep ak ag nen niñ dilan, agil, bin bi lo minim ma nopal okok gipal rek nep gipin. Pen niggil, abramek gilig gi God lo minim ak ma kiring gipin; Krais lo minim ak kisen gipin. ²² Bin bi Krais niñ di kiliç ma gipal nab ak amil, Krais minim ak ag nen niñ dilan, agil, minim kal minim kiliç mer, minim sisain nep ag nibin. Nib ak, bin bi ke ke midebal rek, ognap Krais nop niñ del, krop di komin yoknimiñ, agil, krop eip midil, kiri gipal rek nep gipin. ²³ Gipin nibak, Krais minim tep ak ag niñ tep gen, bin bi nop niñ del, ne krop abe yip abe di komin yoknigab, agil, nig gipin.

Kilis yib gon amenigab me, mid tep yib ginigabin

²⁴ Nibi nipiñ: bin bi resis gipal okok konai nep resis gipal, pen bi nokim alap ned amjakniñ gab ak nep tap tep dinigab. Nib aknib rek, nibi ak rek nep kiliç gil, kanib kasek am tep gil, tap tep dinigabim. ²⁵ Bin bi resis gil, ned amjakin agil gos ak nopal okok, asik mosik gi tep gil, per kiliç gil eksais gi dam dam, kisen resis ginigal. Usajil

bad per midep mer ak, tap s̄ikol nep d̄in, aḡil, n̄ig ḡipal. Pen c̄in usaj̄il bad per mideb d̄in, aḡil, n̄ig ḡipin. ²⁶ N̄ib ak me, yad resis ḡipin ak, ke okok ma n̄ipin; kanib amnīg ḡipin mīgan ak nep n̄inj̄il, kasek nep amil ambin. Pen bī yokop s̄ilpīn n̄il pen pen pakpal okok, abramek ma pakpal, n̄inj̄ tep ḡil pakpal rek ak ḡipin. ²⁷ Pen yad mīb gon gos t̄imid yad ke kilīs wīsib ḡil eksais gī tep ḡipin. N̄ig ḡil, bin bī okok k̄rop Jisas mīnim tep ak aḡen, Jisas n̄inj̄ d̄il tap tep d̄inimel, yad abe tap tep d̄inim, aḡil, n̄ig ḡipin.

10

Apis based s̄ikop okok ḡilak ak saköl ma gin

¹ Pen ai mam s̄ikop. Apis based acik c̄in okok kesim ak saköl ma ginimib. God k̄imi bad rek l̄il, k̄rop talak tauil kod midek, magilsek komīn amnilak. Kiri n̄ig solwara Lakañ apal olak ak, God ne gek, n̄ig nibak l̄ilḡi p̄is pis amek, magilsek pis kid aul komīn olak. ² Kiri magilsek Mosis eip j̄im n̄il midil, k̄imi bad s̄injak abe, n̄ig solwara s̄injak abe, n̄ig paklak. ³ Bin bī n̄ib okok magilsek, God n̄oliḡip tap ak n̄ibeliḡipal. ⁴ Bin bī n̄ib okok magilsek, God n̄ig n̄oliḡip ak n̄ibeliḡipal. God kab alap n̄ek, k̄rop eip amek n̄inj̄il n̄ig nibak kab nab s̄injak n̄ib apek n̄ibeliḡipal. Kab nibak me Krais nep. ⁵ Pen God ne bin bī n̄ib okok miñ miñ ma gak. Ne kal juil k̄rop n̄ag pak lek, c̄ip se par konjai nep miñ mab kab nep midoliḡip nab okok ki gī yap amnak.

⁶ Pen apis based acik s̄ikop okok n̄ig gak ak, God c̄inop bin bī k̄isen tik dolak okok, bī ned n̄ib

per m̄idmaḡil gos t̄im̄id k̄iri tap si tap t̄im̄el okok n̄injelak rek ma ḡin̄imel aḡil gak. ⁷ Ap̄is based ac̄ık s̄ikop okok ognap tap esek okok sobok ḡi m̄ideliḡipal; n̄ibi ak rek n̄ig ma ḡin̄im̄ib. God M̄in̄im ak, Mos̄is dai alap ūu k̄il t̄ikak m̄in̄im n̄ibak b̄ir n̄ip̄im: “B̄isiḡil tap n̄ibliḡ ḡi, n̄ig n̄ibliḡ ḡi, koḡim pag s̄ilpiŋ n̄in̄ig war̄iklak,” aglak.

⁸ Pen ognap bin si b̄i si ḡil̄ig ḡi m̄ideliḡipal; c̄in akn̄ib rek ma ḡin. Bin b̄i n̄ib okok n̄ig ḡil̄ig ḡi gel amek n̄in̄ilḡ ḡi, n̄in nok̄im alap twenti tri tausan (23,000) bin b̄i k̄im saklak. ⁹ K̄iri ognap B̄i K̄ib nop aleb aleb ūl̄iḡipal; c̄in akn̄ib rek ma ḡin. Bin b̄i n̄ib okok n̄ig gelak ak, God ne gek toi kodal okok k̄irok suek b̄ir k̄imlak. ¹⁰ K̄iri ognap God nop ag juöl̄iḡipal; n̄ibi akn̄ib rek ma ḡin̄im̄ib. Bin b̄i n̄ib okok n̄ig gelak ak, God ejol bin b̄i ūag pak lep ak ag yokek ap̄il k̄irok ūag pak lek k̄imlak. ¹¹ Pen God ne ap̄is based ac̄ık s̄ikop okok n̄ig gak ak, bin b̄i ognap okok n̄in̄il, gos n̄in̄ tep ḡil, n̄ig akn̄ib rek ma ḡin̄imel aḡil gak. Pen gak n̄ibak, God M̄in̄im ak ūu k̄il t̄ikil aglak ak, God c̄inop bin b̄i k̄isen t̄ik dolak okok, Krais kauyan ad̄ik ḡi onigab aḡil kod m̄idobin n̄in aul, gos n̄in̄ tep ḡil, ap̄is based ac̄ık s̄ikop okok ḡi t̄im̄el ḡilak rek ma ḡin̄imel, aḡil, b̄i m̄in̄im agep ne okok k̄irok gos ūek, God M̄in̄im dai alap ūu k̄il t̄iklak. C̄in God M̄in̄im dai n̄ibak ud̄in l̄i n̄in̄il b̄ir n̄ip̄in. ¹² Pen n̄ibi bin b̄i ke n̄in̄ tep ḡip̄in, ap̄im okok, ap yap pakj̄in rek l̄ip, aḡil, n̄in̄ tep ḡin̄im̄ib. ¹³ Tap si tap t̄im̄el ḡin aḡil gos ar ke ke ow̄ip ak n̄ibep nep ma ow̄ip; bin b̄i okok kon̄ai nep k̄irok ak rek nep n̄ig ḡip. Pen God ne tap tari tari agn̄igab ak, agn̄igab rek nep ḡin̄igab.

Nib ak, nibep kod mid tep gek, Seten apil, tap si tap timel ginimel, agil, nibep gos timel ognap nenigab ak, God ne gek, tapin ginimij rek ma linigab. Seten nibep gos timel ognap niniqab ak, God ne kanib alap yomenigab, kanib nibak amil ap yap ma paknigabim.

Cin bred magil dai nokim nibin ak me, mib goj nokim nep midobin

¹⁴ Nib ak, bin bi niyeb tep yad okok. Tap yokop god esek okok ma sobok ginimb.

¹⁵ Nibi bin bi gos timid sek midebim ak me, minim agnig gebin aul, minim niyid ageb aka mer, agil, nibi ke niynimib. ¹⁶ Cin mogim git, nиг kap ak dil, God nop tep agil nibin ak, Krais lakañ ne nibin. Pen bred magil di pag gi nibin ak, Krais mib goj ne nibin. ¹⁷ Cin bin bi konai nep midobin ak pen jim nil midil bred magil dai nokim nibin ak me, mib goj nokim alap nep midobin.

¹⁸ Pen Juda kai gipal ak bir nipi. Meme sipsip tap okok damil, pak God nop sobok gi nibal. Pen kiri ned gos ar nokim alap gos niyil, eip jim nil meme sipsip tap nibak pak sobok gi nibal; kisen bin bi nib okok eip jim nil dai ognap nibal.

¹⁹ Pen yakir kimin tap okok god esek nop sobok gi nibal ak, god esek nibak tap yib ma agebin; ak tap yokop. Lim alap, mab alap, kab gol alap dil, kaj kau kaj kau nilik kaunan alap gi lil, sobok gipal tap esek nib okok, tap yib agil ma agebin; tap esek nib okok yokop lim, mab dai, kab gol dai nep. ²⁰ Pen nibep agebin: bin bi God nop ma nipl okok, tap esek nib okok sobok git, yakir

kimin tap dap pak kab bid ar ak lin, agenigal ak, kiri kijeki cip saj cip kaunan kab dai mab dai yiewyu tap okok sobok git pakpal; God nop sobok git ma pakpal. Nib ak nijil, nibi yakir kimin tap kijeki nop sobok git pak nibal yakir kimin tap okok bin bi okok eip jem nil nibil, kijeki kai eip jem nil midenigabit, agil, nibep minim nibaul agebin. ²¹ Krais bin bi ne eip mogim git, Bi Kib kap ne di nibil, amil kijeki kap ne di nijnimib rek ma linigab; Bi Kib tap ne nibil, amil kijeki tap ne nijnimib rek ma linigab. ²² Nig genigabit, Bi Kib nop aleb aleb nil ginigabit. Nibi bin bi kilis ma middeb, Bi Kib bi kilis yib nop nig genigabit ak, cinop pen yur ma nijnimij, apim ar?

²³ Nibi ognap apim, “Cin tari tari gin agnigabit ak, ginigabit; ak minim ma middeb,” apim. Pen ar ognap genigabit ak pen cinop git timel ginigab. Nibi apim, “Cin tari tari gin agnigabit ak, ginigabit; ak minim ma middeb,” agebit. Pen ar ognap genigabit ak bin bi Krais pis ar middebal okok kirop tap alap ma git nijigab. ²⁴ Cin ke mid tep ginigabit agil ar ak nep nijil ma gin; bin bi ognap kirop gos nijil, kiri mid tep ginimel agil ar ak nep nijil gin.

²⁵ Kiri yakir kimin tap pak dam maker lenimel ak, kijeki cip saj tap okok pak sobok git dap maker lipal aka agil, gos par nijil, kirop ma ag nijnimib. Abramek tau nijnimib. ²⁶ Tari ginig: God Minim ak Depid ne dai alap nu kil tikil agak, “Karip lim wagin aul abe, tap lim dai ar wagin aul middeb tap okok abe, magilsek Bi Kib tap ne middeb,” agak.

²⁷ Pen bin bî Krais pîs ken ma mîdebal ognap nîbep, "Apem tap ñîñjîn," agenîmel, nîbi kariþ kîrop amnîgabîn, ag gos nîñenîgabîm ak, gos par nîñjîl ma amnîmîb. Amîl kîrop eip bîsîgîl, kîri yakîr kîmîn tap okok dam dai nîbep ñenîgal okok, kîjeki cîp saj tap okok pak sobok gî dap ñebal aka, agîl, gos par nîñjîl, kîrop ma ag nîñjîmîb. Tap ñîñeb nîbep ñîñîgal rek abramek dî ñîñjîmîb. ²⁸ Pen bin bî ognap apîl nîbep agenîmel, "Tap nîbak kîjeki cîp saj tap okok pak sobok gî dap lîpal," agenîmel ak, tîk nîñjîl, cîn ñîbon, bin bî cînop ag ñesal okok gos par nîñjîgal, agîl, kîrig gînîmîb. Mer ak, gos magîl kîri nab adan, ak tep ak tîmel ageb gos magîl nîbak sîdol gînîgab. ²⁹ Pen gos magîl nîbepe ma agebin; bin bî ognap nîbep ag ñîñîgal okok, gos magîl kîri nab adan mîdeb nîbak tîmel gînîgab, agîl agebin.

Pen gos magîl yad ke nîñjîl, tap tari tari gînîm agnîgain ak, gînîgain; bin bî ke gos magîl kîri nîñjîl, nîg ma gînîm, ma agnîgain. ³⁰ Tap ñîñeb nîb okok, God nop tep agîl ñîñjîgain ak, tari gînîg bin bî ognap yîp mînîm ag gînîgal? ³¹ Nîb ak, tap ñîñjîg gînîgabîm aka ñîg ñîñjîg gînîgabîm aka tap tari tari gînîg gînîgabîm, God yîb ne ar amnañ agîl gos ak nep nîñjîl gînîmîb. ³² Pen Juda bin bî okok aka Grik bin bî okok aka Krais pîs ar mîdebal bin bî okok nîjel, tep ma gînîmîn ar ak ma gînîmîb. ³³ Yad gîpin ar ak, yîp ke tep gînîmîn ar ak ma gîpin; bin bî okok konjai yîb nep Jisas mînîm tep ak nîj del, kîrop dî komîn yoknîmîn, agîl, ar ak nep gîpin.

11

¹ Nıb ak, yad Krais gıp ar ak nıñıl gıpın rek, nıbi ak rek nep yad gıpın ar ak nep nıñıl gınımıt.

*Bin bı God nop sobok gınig mogım genigal ak,
kiri tari rek middenimel*

² Yad tap tari tari gıpın ak nıñ damıl, Jisas mıñım tep ak dapıl nıbep ag nınek ak, nıñ damıl nıñlıg git nep mıdıl gıpım ak, nıbep bin bı tep yıb agebin. ³ Pen mıñi agnig gebin aul nıñnimıt. Bı okok nabıc kiri Krais; bin okok nabıc kiri nıgmıl sıkop; Krais nabıc ne God. ⁴ Pen bı okok nabıc kiri pırau yokıl, God nop sobok genigal aka bin bı okok kırop God Mıñım ag nıenigal ak, nabıc kiri ke dap yonigal. ⁵ Pen bin okok nabıc kiri ak mıseñ mıdekkı nıñlıg git, God nop sobok genigal aka bin bı okok kırop God Mıñım ag nıenigal ak, nabıc kiri ke dap yonigal. Bin alap nıg genigab ak, bin tap tımel gınigab nabıñ ganj, agıl, kımkas pıs nep tıkel nabıñ gınigab ak, ak rek nep lıñigab. ⁶ Pen bin alap kımkas ne ma pıraunıgab ak, kımkas ne ak tık ulep ulep gınımın; mer ak tık kerak lıñımın. Pen nıg gen nabıñ gınigab agonımın ak, kımkas ne pıraunımın. ⁷ Bı okok, God kırop ne ke rek git lek mıdebal ak rek, nabıc kiri ak ma pıraunımel. Pen bin okok, God kırop bı rek git lek mıdebal. ⁸ God bin tıglem kıd ak dıl, bı ma git lak; bı tıglem kıd ak dıl, bin git lak. ⁹ Pen bin ke ausek mıdeb ak tımel gıp, agıl, nıgmıl nop ma git lak; bı ke ausek mıdeb ak tımel gıp, agıl, bine nop git lak. ¹⁰ Ar nıbak, bin nabıc pırau yoklıg git middenigab. Nıg genigab ak, bin bı nıñıl,

bin nıbak mınım nınejb, agnígal. Nıg genıgab ak, ejol okok nınejel nabıñ ma gınıgab.

11 Pen nıñ tep gınımib. Bi Kib udın yırık ak, bin ke ausek ma mıdeb; bi ke ausek ma mıdeb. God ne bin abe bi abe omalgıl gi lak.

12 God bi tıglem kıl ak dıl, bin gi lak ak pen mıñi bin okok ni tik dapel nınlıg gi, pobıñ gi kib gił, bi lıni gal. Pen magılseк God ne wagın nokım nıbak nep mıdeb. **13** Pen bin okok nabıc kırı mısej mıdeк nınlıg gi, God nop sobok gınıgab ak, tep gınıgab aka mer, nıbi ke bılok nınjım. **14** God ne titi gił bi gi lıl, bin gi lıl, gi lak ak nınlı tik nınlıgabım ak, bi okok kımkas par mıdenıgab ak tımel gınıgab, **15** pen bin okok kımkas par mıdenıgab ak tep gınıgab ak, agıл nınlıgabım. Kımkas par nabıc pırauanj, agıл, God kımkas par bin okok ñak. **16** Pen bin bi ognap mınım agebin ar nıbaul nınlı, mınım mıdonımın ak, yad mınım nıbaul nep agníg gebin. Yad per nıg aknıb rek nep gıpın. Bin bi Krais piş ar mıdebal karıp lım okok magılseк nıg aknıb rek nep gıpal. Ar alap ke ma gıpal.

17 Pen mınım kib nıbep agníg gebin aul, nıbep mınım tep ognap agním rek ma lıp. Tari gınıg: nıbi Krais piş ar mıdebalım bin bi okok eip mogım gıpım ak, ai mam nıbi okok gos nınlı, gi tep ma gıpım. **18** Pen bin bi ognap yıp apal nıpin, nıbi Krais piş ar mıdebalım bin bi amıl mogım gıpım nıñ ak, nıbi asık ke ke lıpım. Nıb apal ak, nıbi ognap nıg gıpım agıл nıpin. **19** Pen gos ar ke ke nınlı gem ameb nıbak, bin bi okok Krais nıñ di wös gıpal, pen bin bi okok Krais nıñ di wös

ma gipal, agil, misen nijngabin. ²⁰ Krais bin bi ne eip mogim gil tap nibim nibak, Bi Kib nig tap jim nil nijngimib agak rek ma nibim; esek ar ak gipim. ²¹ Nibi tap nijng opim ak, nibi ned apil ai mam ma opal okok gos nijil ma kod midebim. Ned opal ak, nig wain tap okok konjai nep abramek nibil nib sakpal. Nig gel, bin bi ognap kisen apel yuan linigab; bin bi ognap ned apil nig wain konjai nibel sakol nagnigab. ²² Pen karip nibi ke ma midek, mogim gep karip ak amil, tap niblig gi, nig niblig gi, gi midebim ar? Aka, nibi God bin bi ne midebim ak, tap yokop rek lip? Nibi nig gil, bin bi tap ma mideb okok ag jupim. Nig gipim ak, nibep tari agnim? Nibep bin bi tep agnim? Mer yib! Nibep nig ma agnigain.

²³ Bi Kib yip minim ag nnak ak, yad nibep ag ninenek: Bi Kib Jisas, bi nop kain gak nin ak, karip digak won ak, bred magil alap dak. ²⁴ Bred magil alap dil, God nop tep agil, dai dai di pagil dai alap bi ne okok kirog nigliq gi agak, "Mib gon yad nibep nebin aul. Nig gil, yip gos nijng gi midenimib," agak. ²⁵ Pen tap nib sakelak, nig wain kap ak, ak rek nep di God nop tep agil, kirog nigliq gi agak, "Nig wain kap nibaul, yad kimen lakañ yad yapek, bin bi okok God eip jim nil rek linigab, agil, nibep nebin me aul. Nig wain kap nibaul kisen nibil, nig aknib rek nep gil, yip gos nijng gi midenimib," agak. ²⁶ Nib ak, Bi Kib ma adik gi owip nin aul, bred magil ak abe nig wain kap ak abe niblig gi nep midenigabim ak, Bi Kib cinop nen agil ktmak minim tep nib ak,

bin bî okok kîrop mîsen ag ñînîgabîm. Nîg gîl, per ñîb mîdem mîdem, ne adîk gî onîgab ñîn ak nep kîrîg gînîgabîm.

27 Pen bin bî ognap gos tep nîñîl mer, Bî Kîb bred dai ñîg wain kap abramek dî ñîbenîgal ak, Bî Kîb cînop nen agîl kîmak mîb goj lakañ ne ak, tap yokop rek lînîgab. Bin bî an an nîg genîgal okok, God nîñek, kîri Krais mîb goj lakañ ne ak tap si tap tîmel gînîgal. **28** Nîb ak, titi gîl mîdebîm ak, ned cîbur gos mîdmagîl nab nîbi adan ke nîñîl bîlok tep gîl, kîsen bred wain ak dî ñîñîmîb.

29 Tari gînîg: bin bî an an bred ñîg wain ak Jisas mîb goj ne ak ag gos nîñîl mer, abramek bred wain agîl dî ñîbenîgal okok, tap si tap tîmel gîl mînîm kîb nîñîgal. **30** Ar nîbak nep, bin bî nîbi ognap masos gîl, miñak gîl gîp; ognap pîs nep kîmbal. **31** Nîb ak, ned titi gîl mîdobîn ak, cîbur gos mîdmagîl nab cîn adan ke nîñîl bîlok tep gîl, kîsen bred ñîg wain dî ñîñenîgabîn ak, tap si tap tîmel gîl mînîm kîb ma nîñîgabîn. **32** Pen cîn tap si tap tîmel genîgabîn ak, Bî Kîb bin bî ne mîdobîn rek, ne cînop tîmid uknîgab. Tîmid ukek me, cîn gos nîñîl, bin bî lîm dai ar wagîn aul abramek tap si tap tîmel gîpal okok eip mab ke yîneb kau mîgan eyan ma amnîgabîn. **33** Nîb ak, ai mam sîkop yad, nîbi tap ñîñîg onîgabîm ak, nîbi ned apîl ai mam ma onîgal okok gos nîñîl kod mîdîl, jîm ñîl ñîñîmîb. **34** Pen nîbep ognap yuan lenîgab ak, karîp nîbi ke okok tap ñîbîl onîmîb. Mer ak, abramek gînîgabîm ak, mînîm kîb dînîgabîm.

MİNİM dai ognap, yad kisen nıbi midebim
sınjak amił, ag ñi tep gınıgain.

12

God Kaun tap tep ke ke ñib

¹ Pen ai mam sıkop. God Kaun ne tap tep cınop nokım nokım ke ke ñib ak, mıñi minım nıbak nıbep ag ñi tep gınıgain. ² Nıbi nıpım: ned Krais nop ma nıñ dıl midelegipım ñıñ ak, lım, mab dai, kab gol, tap okok dı gı lipal tap gos ma mideb nıb okok, gos nıbep lip gek, tap esek nıb okok sobok gılıg gı midelegipım. ³ Nıb ak, yad nıbep agebin, God Kaun bin bı kırop eip nab adañ midenıgab ak, Jisas nop minım tımel agıl ag junımel rek ma lınígab. Pen bin bı alap, Jisas Bı Kıb mideb, agnígab ak, Kaun Sıñ nop nab adañ midek me nıñlıg gı nıb agnígab.

⁴ God Kaun ne tap tep bin bı nokım nokım ke ke ñib ak pen Kaun tap tep ñib nıbak ne Kaun nokım nep mideb. ⁵ Cın wög ar nokım nokım ke ke gıpın ak pen Bı Kıb nop wög gıpın ak ne Bı Kıb nokım alap nep mideb. ⁶ Cın tap tep ke ke dıl wög ar nokım nokım ke ke gıpın ak pen God nokım nep ak ne ke gek, cın nokım nokım wög ar ke ke gon ameb.

⁷ God Kaun cınop tap tep ke ke ñek, wög ar ke ke gıpın nıbak, Krais pıs ar midebal bin bı okok dı tep gıl gı tep gon, bin bı ne magılsek mıd tep gılañ, agıl gıp. ⁸ God Kaun ne cınop bin bı ognap tap tep ñek, gos nıñ tep gıl Krais minım tep ak bin bı okok ag ñıbın. Pen Kaun nokım nıbak ne cınop bin bı ognap tap tep ñek, Krais minım tep

ak wagın ak gos nıñ kıl yıkıl bin bı okok ag ñı̄ tep gıpın. ⁹ Kaun nokım nıbak cınop ognap tap tep ñek, Krais nop nıñ dı̄ kılıs yıb gıpın; Kaun nokım nıbak cınop ognap tap tep ñek, bin bı̄ ognap tap gıp okok gon komıñ lıp. ¹⁰ Kaun cınop ognap tap ma gep rek gilan agıl kılıs ak ñıb. Kaun cınop ognap tap tep ñek, God mınım ne ke ageb mınım nıbak nıñıl bin bı̄ okok misen ag ñıbın. Kaun cınop ognap tap tep ñek, God Kaun aka kaun ke nıb alap kırop aban ñagek apal ak nıpın. Kaun cınop ognap tap tep ñek, cın mınım ke yıb mınım ned ma agoligıpın ke ke apın. Kaun cınop ognap tap tep ñek, bin bı̄ ognap mınım ke yıb ned ma agoligıpın ak agel cın nıñıl, adık gıl bin bı̄ okok kırop ag ñıbın.

¹¹ Pen God Kaun nokım nep mıdeb ak, gos ne ke nıñıp rek, cınop bin bı̄ nokım nokım tap tep ke ke ñek nıñlig git, wög ar ke ke gon ameb.

Krais mıb goj ne nokım nep mıdobın

¹² Mıb goj cın nokım nep mıdeb ak pen dai dai ke ke konjai nep mıdeb. Dai dai ke ke nıb okok magılsek eip jım ñıl mıb goj nokım nep mıdeb. Krais abe nıg aknıb rek mıdeb. ¹³ Nıg aknıb rek nep, cın Juda bin bı̄ okok abe, Juda bin bı̄ mer okok abe, bin bı̄ kırı bin bı̄ ognap kırop mıñ wög gıpal okok abe, bin bı̄ kırı gos kırı ke nıñıl gıpal okok abe, God Kaun nokım nıbak nep cınop magılsek pak ñek, Krais mıb goj ne nokım nep mıdobın. God ne Kaun nokım nıbak nep cınop ñıb mıdmagıl nab cın adaŋ mıdeb.

¹⁴ Mıb goj cın nokım nep mıdeb ak pen dai dai ke ke konjai nep mıdeb. ¹⁵ Tob kıl ak, ñıñ kıl ak

nıñıl, yad ñin kíd midebnep ak tep, pen tob kíd midebin ak rek, mib gonj dai alap ma midebin, agenigab ak, cın tob kíd nıbak mib gonj dai alap ma mideb, agil ma agnigabin. ¹⁶ Timid ak, ak rek nep, udin ak nıñıl, yad udin midebnep ak tep, pen timid midebin ak rek, mib gonj dai alap ma midebin, agenigab ak, cın timid nıbak mib gonj dai alap ma mideb, agil ma agnigabin. ¹⁷ Pen God cınop gi lak ñin ak, udin okok magilsek gebkop ak, titi gił minim agel timid pak nıpnop? Pen timid magilsek nep gebkop ak, titi gił ki nıpnop? ¹⁸ Pen God gos ne ke nıñıl, mib gonj dai dai ke ke magilsek gi li tep gak. ¹⁹ Dai dai ke ke ma midobkop ak, mib gonj ak rek nep ma midobkop. ²⁰ Nıb ak me, dai dai ke ke koñai nep mideb pen magilsek eip jım nıl mib gonj nokim nep mideb.

²¹ Pen udin ak, ñin kíd ak nop, “Tari ginig yad eip mideban? Wög nak alap ma mideb,” agil, asik am ke nep midil, mid tep ma ginigab. Nabic cög magil ak, ak rek nep, tob kíd ak nop, “Tari ginig yad eip mideban? Wög nak alap ma mideb,” agil, asik am ke nep midil, mid tep ma ginigab. ²² Pen mib gonj dai ognap kılıs ma mideb, apin okok, wög kiri abe mideb. Asik ke ke lek, mib gonj mid tep ginimij rek ma lip. ²³ Pen dai okok dai yokop apin dai okok, cın gos nıñ tep gił, walij tib kadig tep giphin. Pen dai okok dai ma niñep apin dai okok, cın gos nıñ tep gił, walij tib kadig gi tep giphin. ²⁴ Pen dai okok dai tep apin dai okok, cın tap ke alap ma giphin. Pen God ne ke mib gonj dai okok dıl, dai okok dai yokop apin dai okok di yimeb yib gił, dai okok magilsek di jım ñek,

mîb goj nokîm nep mîdeb. ²⁵ Nîb ak, mîb goj nokîm nep mîdîl, asîk ke ke ma lîl, bin bî ne ognap eip adîp adîp rek mîdîl, pen pen mîdmagîl lînîmel. ²⁶ Pen dai alap mîker genîgab ak, dai ognap magîlsek abe mîker genîgab; pen dai alap nop yîb agel ar amenîgab ak, dai ognap magîlsek abe miñ miñ gînîgal.

²⁷ Pen nîbi magîlsek Krais mîb goj ne mîdebîm. Mîb goj ne ak gek nîbi nokîm nokîm dai dai mîdebîm. ²⁸ Bin bî wagîn ne mîdobîn nab ak, ne cînop ag lîp rek wög ke ke gîpîn. Ned ak, cîn ognap Jisas mînîm dad ameb bî okok mîdobîn; yîgwu nab nîb ak, Jisas mînîm tep ak ag ñeb bî okok mîdobîn; omal nokîm nîb ak, Jisas mînîm tep ak bin bî ñî pai kîrop ag ñeb bin bî okok mîdobîn; pen cîn ognap tap ma gep rek okok gîpîn; ognap bin bî tap gîp okok kîrop gon komîn lîp; ognap bin bî yîmîg nînjîl dî tep gîpîn; ognap bin bî okok kîrop kod mîdon nînjîg gi, mîd tep gîpal; ognap mînîm ke yîb mînîm ned ma agolîgîpîn ke ke apîn. ²⁹ Pen cîn magîlsek Jisas mînîm dad ameb bî ma mîdobîn. Cîn magîlsek Jisas mînîm tep ak ag ñeb bî ma mîdobîn. Cîn magîlsek Jisas mînîm tep ak bin bî ñî pai kîrop ag ñeb bin bî okok ma mîdobîn. Cîn magîlsek tap ma gep rek okok ma gîpîn. ³⁰ Cîn magîlsek bin bî tap gîp okok kîrop gon komîn ma lîp. Cîn magîlsek mînîm ke yîb mînîm ned ma agolîgîpîn ke ke ma apîn. Bin bî ognap mînîm ke yîb ned ma agolîgîpîn ak agel cîn magîlsek nînjîl, adîk gîl bin bî okok kîrop ma ag ñîbîn. ³¹ God Kaun tap tep ñîb nîb okok, gos tîmid mîdmagîl nab nîbi

adañ gos nijil, tap tep tep ñib nib okok din, agil gos ak nijnimib.

Pen miñi yad nibep kanib tep yib ak agnig gebin.

13

Bin bi ke okok krop midmagil linigabin ak, ak tap kib yib

¹ Minim yib ke ke agnigabin aka ejol minim apal rek agnigabin ak pen bin bi ke okok krop midmagil ma linigabin ak, kiri minim cin nijel belo pakpal agip rek linigab.

² God minim ne ke ageb minim nibak nijil, bin bi okok misen ag ninigabin ak pen bin bi ke okok krop midmagil ma linigabin ak, cin bin bi yokop rek linigabin. Gos nij kid yikil, Krais minim tep ak nij tep ginigabin ak pen bin bi ke okok krop midmagil ma linigabin ak, cin bin bi yokop rek linigabin. Krais minim tep ak minim wagin ak gos nij kid yiknigabin ak pen bin bi ke okok krop midmagil ma linigabin ak, cin bin bi yokop rek linigabin. Krais nop nij di kilis yib git, dim gol won ognap agon ke okok amnigab ak pen cin bin bi ke okok krop midmagil ma linigabin ak, cin bin bi yokop rek linigabin. ³ Pen tap cin magilsek middeb rek, nonim lil bin bi tap ma middeb okok krop ninigabin aka God wög ak gon nijlig git, bin bi ognap cinop nijel, milik yapek, cinop mab yineb nab ak di yokel kimnigabin ak, God nop tep ginigab agnigabin ak pen midmagil ma linigabin ak, tap yokop rek linigab.

4 CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, kİrop mİnİm sain sain agİl, dİ tep gİl, gİ tep gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, tap tep kİri okok cİN rek ma lİp, agİl gos ak ma nİnjİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, yİb cİN ke agon ar ma amnİgab. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, cİN nep bin bİ kİb bin bİ okok bin bİ sİkol, agİl gos ak ma nİnjİgabİn. **5** CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, bin bİ kİrop mİnİm tİmel agİl, abramek ma gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, per tap tari tari cİN ke tep gİnİmİn ar ak gos nİnjİl ma gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, kasek kal juİl mİnİm pen pen ma agnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, bin bİ ognap cİNop gİ tİmel genİgal ak, mİnİm nİbak gos nİnjİl gİ ma mİdonİgabİn.

6 CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, nag tİmel ar nİbak nİnjİl mİnİ mİnİ ma gİnİgabİn; tap tari nİnjİd nep mİdeb ak nep nİnjİl mİnİ mİnİ gİnİgabİn. **7** CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, mİker tari tari cİNop onİmİn, gos sek mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per Bİ Kİb nop nİj dİ kİlİs gİlİg gİ nep mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per Bİ Kİb nop nİj dİlİg gİ gos sek mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per kİlİs gİl Bİ Kİb ageb rek gİlİg gİ mİdonİgabİn.

8 CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, tol menİk per per nep nİg gİ damİl, amiİl Bİ Kİb eip seb kab ar alan şİşak mİdonİgabİn nİn ak, mİdmagİl lİlİg gİ nep mİdonİgabİn. God Kaun cİNop tap tep ñek, God mİnİm ne ke ageb mİnİm nİbak nİnjİl, bin bİ

okok mīsen ag ñibin ak, kīsen nīg ma gīnīgabīn. God Kaun cīnop tap tep ñek, cīn mīnim ke yīb mīnim ned ma agoligipin ke ke apin ak, kīsen nīg ma gīnīgabīn. God Kaun cīnop tap tep ñek, Krais mīnim tep ak mīnim wagin ak nīj kīd yīk nīpin ak, kīsen nīg ma gīnīgabīn. ⁹ Tari gīnīg: God Kaun cīnop tap tep ñek, Krais mīnim tep ak mīnim wagin ak nīj kīd yīk nīpin, ag gos nīpin ak pen mīni ognap nep nīpin. God Kaun cīnop tap tep ñek, God mīnim ne ke ageb mīnim nībak nījil bin bī okok mīsen ag ñibin, ag gos nīpin ak pen God Mīnim ne ognap nep nījil, bin bī okok ag ñibin. ¹⁰ Pen Krais Bī tep aknīb ke onīgab ak, cīn tap okok ognap nep ma nījnīgabīn; cīn bin bī magīlsek tap okok magīlsek mīsen nīj saknīgabīn.

¹¹ Ñī painjan mīdoligipin nīn ak, ñī painjan gos nīpal rek gos nījil, ñī painjan apal rek agīl mīdoligipin. Pen kīsen kīb gīl, bin bī kīb līl, ñī painjan gos nījil gīpal rek ak pīs nep kīrig gīpin.

¹² Mīni ñīn nībaul, ñīg kaunan rek pag nīpal rek ak nījil, tap okok magīlsek nīj tep ma gīpin. Ognap nīpin; ognap ma nīpin. Pen ñīn kīsen nībak, tap okok ognap nep ma nījnīgabīn; cīn bin bī magīlsek tap okok magīlsek udīn magīl cīn ke mīsen nījil, nīj saknīgabīn. Mīni ñīn nībaul, God ne tigepl Bī rek mīdeb ak ognap nīpin, ognap ma nīpin. Pen ñīn kīsen nībak, God cīnop nīj tep yīb gīp rek ak, nōp ak rek nep nīj tep yīb gīnīgabīn.

¹³ Nīb ak, mīnim kīb omal nokīm per mīdeb: Krais nōp nīj dep ak; Krais nōp gos sek kod

m̄ddep ak; m̄dmaḡl lep ak. Pen m̄n̄im k̄b ȳb ak me, m̄dmaḡl lep ak.

14

God Kaun bin b̄i ne k̄rop tap tep ñ̄ib

¹ Bin b̄i okok k̄rop m̄dmaḡl l̄n̄igabin ak, ak tap k̄b ȳb; n̄ibi gos n̄ibḡl n̄ijil ḡin̄im̄b. God Kaun tap tep ñ̄ib n̄ib okok, gos t̄im̄d m̄dmaḡl nab n̄ibi adan̄ gos n̄ijil, tap tep ñ̄ib n̄ib okok d̄in, aḡl gos ak n̄ijen̄im̄b. Pen tap tep tep ȳb ak, Krais m̄n̄im̄ tep ak bin b̄i k̄rop aḡ ñ̄in, aḡl gos ar ak n̄ijen̄im̄b. ² Pen bin b̄i m̄n̄im̄ ke n̄ib m̄n̄im̄ ma n̄ijep rek agen̄igal ak, k̄iri bin b̄i ognap k̄rop ma apal; k̄iri God nop nep apal. Bin b̄i ognap m̄n̄im̄ n̄ibak n̄ijil ma n̄ijen̄igal. God Kaun k̄ilis ñek m̄n̄im̄ n̄ijid we ḡil m̄ideb okok apal. ³ Pen bin b̄i Krais m̄n̄im̄ tep ak m̄isen̄ aḡ ñ̄en̄igal ak, bin b̄i ognap m̄n̄im̄ k̄rop ak rek nep n̄ijil n̄ij tep ḡin̄igal. M̄n̄im̄ n̄ibak n̄ijil Krais m̄n̄im̄ tep ak n̄ij tep ḡil k̄ilis ognap sek d̄il, gos sek m̄idl̄iḡ ḡi, tap tari ḡin̄igab ak gos par ma n̄ijen̄igal. ⁴ Bin b̄i m̄n̄im̄ ke n̄ib m̄n̄im̄ ma n̄ijep rek agen̄igal ak, k̄iri ke nep m̄n̄im̄ n̄ibak t̄ik n̄ijil, k̄iri ke nep k̄ilis ognap sek d̄in̄igal. Pen bin b̄i Krais m̄n̄im̄ tep ak m̄isen̄ aḡ ñ̄en̄igal ak, bin b̄i Krais p̄is ar m̄idebal okok maḡlseks ak rek nep n̄ijil, k̄ilis ognap sek d̄in̄igal. ⁵ N̄ibi maḡlseks m̄n̄im̄ ke n̄ib m̄n̄im̄ ma n̄ijep rek agen̄igabim̄ ak, ȳip tep ḡin̄igab ak pen ȳip tep ȳib ḡin̄igab ak, Krais m̄n̄im̄ tep ak m̄isen̄ aḡ ñ̄in̄igabim̄. B̄i alap m̄n̄im̄ ke n̄ib m̄n̄im̄ ma n̄ijep rek aḡl, k̄isen̄ ne ke waḡin agesin ak n̄ib n̄ib ḡil m̄ideb agen̄igab

ak, bin bî peyig nîjnîgal okok kîlis ognap sek dînîgal. Nîg gînîgab ak tep. Mer, mînîm ke nîb mînîm ma nînjep rek agep ak tap sîkol; Krais mînîm tep ak mîsenj agep ak tap kîb.

6 Pen yad nîbi mîdebîm sînâk amîl, mînîm ke nîb mînîm ma nînjep rek agîl God Mînîm agenîgain ak, nîbi titi gîl nînjîl, Krais nop nîj dî kîlis gînîgabîm? Pen God Kaun yîp mînîm ognap agek, nîbep ag nînîgain ak tep gînîgab. Aka God Kaun gek, gos tîmid yad apek rek nîbep ag nînîgain ak tep gînîgab. Aka God Kaun yîp gos ñek, Krais mînîm tep ognap nîbep ag nînîgain ak tep gînîgab. Yad nîbep ag ñen, nîbi Krais Jisas mînîm tep nîj tep gîl, ageb rek gînîgabîm ak tep. Krais mînîm wagîn ak ognap ag ñenîgain ak, Krais nop nîj dî kîlis gînîmîb rek lînîgab.

7 Tap okok ognap gos ma mîdeb pen mînîm agîp. Gaub gita tap okok mînîm agîp. Pen gaub gita mînîm ag tep ma genîgab ak, bin bî okok nînjîl mînîm tari tari ageb agîl sîdol gîl kîmep ma agnîgal.

8 Pen akîl magîl ak, ak rek nep, ag tep ma genîgab ak, bî an warîkîl pen pen gînîgabîn, agîl, kod mîdenîgab? **9** Nîb ak rek me, nîbi bin bî okok kîrop mînîm ke nîb mînîm ma nînjep rek agîl God Mînîm agenîgabîm ak, kîri titi gîl mînîm apal me ak, agîl nîjnîmel? Nîbi ke nep ag ag ju lînîgabîm.

10 Lîm dai ar wagîn aul mînîm yîb ke ke konjai nep mîdeb rek, mînîm wagîn ak mîdek nînjîg gî apal; yokop ma apal. **11** Bin bî ognap mînîm agel ma nîjnîgabîn ak, cînop nîjel, bin bî par okok rek lînîgab. Cîn pen kîrop nîjon, aknîb rek

gınıgab. ¹² Nıbep nıb aknıb rek nep gınıgab ak, nıŋ̄ tep gınımıb. Gos tımid mıdmagıl nab nıbi adan̄ gos nıŋ̄ıl, God Kaun tap tep nıb nıb okok dı̄n, agıl gos ak nıŋ̄ebım ak tep. Pen bin bı̄ Krais pı̄s ar mıdebal okok magılsek Krais nop nıŋ̄ dı̄ kılıs gınımel, agıl, tap tep God Kaun nıb okok dı̄l, kılıs yı̄b gıtlig gıt mıdenıgabım ak tep yı̄b.

¹³ Nıb ak rek me, nıbi bin bı̄ okok kırop mınım ke nıb mınım ma nıŋ̄ep rek agıl, God Mınım agenıgabım ak, God nop ag nıŋ̄em, nıbep gos ſek nıŋ̄lı̄g gıt, mınım agenıgabım nıbak tı̄g adık gıt, nıb nıb agosın, agıl, kırop ak rek nep ag nıŋ̄ı̄mıb. ¹⁴ Tari gınıg: mınım ke nıb mınım ma nıŋ̄ep rek agıl, God nop sobok gınıgain ak, kaun yad sobok gınıgab pen mınım wagın nıg gıl apin ak, agıl ma nıŋ̄ı̄gain. ¹⁵ Nıb ak, yad kaun yad ak God nop sobok gınıgain; pen yad ak rek nep gos tımid yad ak nıŋ̄lı̄g gıt nep mıdıl God nop sobok gınıgain. Yad kaun yad ak God nop kımeplı̄ agenıgai; pen yad ak rek nep gos tımid yad ak nıŋ̄lı̄g gıt nep mıdıl God nop kımeplı̄ agenıgai. ¹⁶ Nıbi kaun nıbi ak nep God nop tep agıl sobok genıgabım ak, bin bı̄ okok mınım agenıgabım ak nıŋ̄ıl ma tı̄k nıŋ̄ı̄gal. Nıb ak, kiri God nop sobok gıl tep agenıgabım mınım nıbak wagın ak tı̄k nıŋ̄ıl, tep gıp agıl “Nıŋ̄ı̄d” agenımel rek ma lı̄nıgab. ¹⁷ God nop tep aglı̄g gıt mıdenıgabım ak pen bin bı̄ nıb okok mınım agenıgabım ak nıŋ̄ıl, gos ognap sek dı̄l kılıs ognap sek ma dı̄nı̄gal.

¹⁸ Pen God Kaun tap tep ſek, mınım ke nıb mınım ma nıŋ̄ep rek apı̄n ak, nıbep nep ma nıb. Yı̄p ak rek nep ſek, mınım ke nıb mınım ma

nı̄njep rek kojai nep per apin ak, God nop tep agebin. ¹⁹ Pen Krais p̄is ken m̄dobiñ bin b̄i okok eip mogim ḡil, m̄inim ke n̄ib m̄inim ma n̄njep rek agen, bin b̄i ognap n̄njil ma t̄ik n̄njigal ak, ak ȳip tep ma ḡinigab. M̄inim n̄njeb omal nep agen, bin b̄i ognap n̄njil gos ognap sek d̄inigal ak, ak ȳip tep ḡinigab.

²⁰ Pen ai mam s̄ikop. Ñ̄t painjañ gos n̄pal rek gos ak rek ma n̄njimib; bin b̄i k̄ib gos n̄pal rek gos ak rek n̄njimib. Tap si tap t̄imel ma gep ar ak nep ñ̄t painjañ rek m̄idenimib.

²¹ God m̄inim agak ognap agil, Aisaia God M̄inim dai alap ñu k̄il t̄ikil agak,
 “B̄i K̄ib ageb,
 Yad bin b̄i s̄in aul t̄imid uken,
 bin b̄i par okok n̄ib agen apil,
 m̄inim ȳib k̄iri ke agnigal,
 pen bin b̄i s̄in aul m̄inim yad agnigain n̄bak
 ma n̄njigal,” agak.

²² N̄ib ak n̄p̄in, God Kaun tap tep ñek, m̄inim ke n̄ib m̄inim ma n̄njep rek apal ak, bin b̄i Krais nop n̄in d̄ipal okok n̄njimel agil ma ñ̄ib; bin b̄i Krais nop ma n̄in d̄ipal okok n̄njimel agil ñ̄ib. Pen God Kaun tap tep ñek, bin b̄i Krais m̄inim tep ak misen ag ñ̄ibal ak, bin b̄i Krais nop n̄in d̄ipal okok, nop n̄in d̄i tep ḡinimel agil ñ̄ib; bin b̄i Krais nop ma n̄in d̄ipal okok, nop n̄in d̄inimel agil ma ñ̄ib.

²³ Pen n̄bi bin b̄i Krais p̄is ken m̄idebim okok ap mogim ḡil, magilsek m̄inim ke n̄ib m̄inim ma n̄njep rek agem n̄njig ḡi, bin b̄i m̄inim n̄bak ma n̄pal okok ognap aka bin b̄i Krais nop ma n̄in d̄ipal okok ognap karip m̄igan n̄bak apenigal ak,

mİNİM NİBİ NİBAK NİNJİL, BIN Bİ OKOK SAKÖL NİAGEK AGEBAL, AGNİGAL. ²⁴ PEN KRAIS MİNİM TEP AK MİSEN AG NİLGİ Gİ MİDEM NİNLİG Gİ, BIN Bİ KRAIS NOP MA NİNJ DİPAL OKOK OGNAP AKA BIN Bİ MİNİM NİBAK MA NİPAL OKOK OGNAP KARIŞ MİGAN NİBAK APENİGAL AK, MİNİM NİBİ NİBAK NİNJİL, KİRİ TAP SI TİMEL TİMEL GİPAL AK NİNJİL, GOS PAR NİNJİGAL. ²⁵ GOS PAR NİJEL NİNLİG Gİ, TAP TARI TARI GOS TİMİD MİDMAGİL KİRİ WE GİL MİDEB OKOK MİSEN LEK NİNJİGAL. KİRİ NİG GİL GOS NİNJİL, GOD NOP NİJEL JEL GEK, KOGİM YİMİL, GOD YİB NE AGEL AR AMEK NİNLİG Gİ AGNİGAL, “NİNJİD! GOD NİBEP EIP MİDEB,” AGNİGAL.

*God nop sobok giniğ am mogim genigabim ak,
yipid gil nep ginimib*

²⁶ NİB AK, AI MAM SİKOP, MİNİM AGNİG GEBIN AUL NİNJİMİB. NİBİ AP MOGİM GİNİGABIM NİN AK, Bİ ALAP KİMEP ALAP AGNİGAB; Bİ ALAP KRAIS MİNİM TEP AK DAI ALAP MİNİM AG NİNLİGAB; Bİ ALAP GOD KAUN GOS NİNLİGAB REK MİNİM AK AG NİNLİGAB; Bİ ALAP MİNİM KE NİB MİNİM MA NİJEP REK AGNİGAB; Bİ ALAP MİNİM AGENİGAB NİBAK, TİG ADIK GİL, NİB NİB AGOSİP AGNİGAB. NİB AK ME, BIN Bİ KRAIS PİS KEN MİDEBAL OKOK KRAIS NOP NİJ Dİ KİLİS GİNİMEL AGİL GOS AK NEP NİNJİL GİNİMİB. ²⁷ PEN Bİ OGNAP MİNİM KE NİB MİNİM MA NİJEP REK AGENİGAL AK, Bİ OMAL AKA OMAL NOKİM NEP MİNİM AGNİMEL. KOJAI NEP MA AGNİMEL. PEN Bİ NOKİM ALAP NEP WARİKİL MİNİM AGNİGAB; Bİ KAUSEK MA AGNİMEL. Bİ NOKİM ALAP NİG GİL WARİKİL MİNİM AGENİGAB, Bİ KE NİB ALAP PEN WARİKİL, MİNİM NE AK TİG ADIK GİL, NİB NİB AGOSİP, AGNİGAB. ²⁸ PEN MİNİM TİG ADIK GİL, NİB NİB AGOSİP AGİL AG NİEB Bİ ALAP MA MİDONİMİN

ak, mìnìm ke nìb mìnìm ma nìñep rek agníg gebal bì okok mìnìm nìbak ma agnímel; kíri ke kapkap kírop ke abe God nop abe agnímel. ²⁹ Bì omal aka omal nokím Krais mìnìm tep ak ag ñel nìñlig gi, bì ognap yípid gíl agebal aka agíl, nìñ mìdenímel. ³⁰⁻³¹ Pen bì bísig nìñ mìdenígal nìb okok, bì alap God Kaun gek, gos tep pag yíkek, bì ned waríkil agónimìj ak gos nìbak nìñil bísigek, bì kísen waríkil agnímìj. Pen pen tau sakil ma agnímel. Nokím nokím waríkil agnímel. Nìb ak, nìbi magílsek Jisas Krais mìnìm tep ak ag damíl dapíl gíl me, Jisas Krais gos ognap sek díl, gos sek mìdenígabím.

³² Bin bì God nìbep tap tep ñek, Krais mìnìm tep ak ag ñìbím okok, gos nìbi ke nìñ tep gíl, mìnìm ag ñìnìmib. Pen nìbi ak rek nep gos nìñ tep gíl, bìr mìnìm apin me ak agíl kírig gìnímib. ³³ Tari gìníg: God gek bin bì Krais pís ken mìdebal okok abramek ma gípal; gos nìñlig gi gel amek, kapkap mìd tep gípal.

Pen nìbi ap mogím gíl, Krais pís ken mìdebal bin bì karíp lím tìgoñ tìgoñ magílsek gípal rek gìnímib. ³⁴ Nìbi ap mogím gíl, God nop sobok gípitm ñìn ak, bin okok mìnìm ma agnímel. Bì okok nep agel, bin okok yokop peyíg nìñnímel. Juda lo mìnìm nìb aknìb rek nep ageb.

³⁵ Bin okok mìnìm ognap sek nìñin agenímel ak, kíri karíp kíri ke okok amíl, nìgmíl sìkop kírop ag nìñel, ag ñìnímel. Pen bin bì Krais pís ken God Mìnìm nìñin agíl mogím genígal nab sìñák, bin alap waríkil mìnìm ag ñìnígab ak, gi tìmel yìb gìnígab.

36 N̄bi bin b̄ Korid ned ȳb Jisas m̄n̄im tep ak d̄l bin b̄ okok dam̄l ma ag n̄bek. Pen c̄n Jisas m̄n̄im tep dad ameb b̄ okok, m̄n̄im tep n̄bak dam̄l, n̄bep bin b̄ Korid nep ma ag n̄nok.

37 N̄bi b̄ an an, God Kaun c̄nop tap tep n̄ek, Jisas m̄n̄im tep ak bin b̄ okok ag n̄b̄in aḡl gos n̄p̄im okok, yad B̄ K̄b ageb rek n̄u k̄l t̄kebin me ak, aḡl n̄n̄im̄b. **38** Pen b̄ an m̄n̄im n̄u k̄l t̄kebin n̄baul ma n̄n̄igab ak, n̄bi pen ak rek nep m̄n̄im ne ma n̄n̄im̄b.

39 N̄b ak, ai mam s̄kop. Gos k̄b n̄bi ak, Jisas m̄n̄im tep ak ag n̄n, aḡl gos ak n̄n̄im̄b. Pen bin b̄ m̄n̄im ke n̄b m̄n̄im ma n̄n̄ep rek agen̄mel ak, k̄rig ḡm, aḡl ma agn̄im̄b. **40** Pen n̄bi bin b̄ Krais p̄s ken m̄debet̄m okok ap̄l God M̄n̄im n̄n̄igab̄m n̄n ak, tap tari tari gen̄igab̄m, maḡlsek gos n̄n̄ tep ḡl̄g ḡi gem amn̄im̄n̄.

15

Krais kimil kauyan warikak

1 Ai mam s̄kop. Krais m̄n̄im tep ak ned ag n̄nenek n̄bi d̄l, m̄n̄im n̄n̄id ȳb aḡl n̄n̄ d̄ k̄lis ḡp̄im ak, kauyan ag n̄t tep ḡn̄ig gebin.

2 M̄n̄im tep n̄bak n̄bep agen n̄n̄il d̄pekk ak, n̄n̄ d̄ k̄lis ḡl̄g ḡi m̄iden̄igab̄m ak, God n̄bep d̄ kom̄n̄ yokn̄igab. Pen n̄n̄ d̄ k̄lis ḡl̄g ḡi ma m̄iden̄igab̄m ak, n̄bi m̄n̄im n̄n̄id n̄bak yokop n̄n̄ d̄p̄im rek l̄n̄igab.

3 M̄n̄im yad ned n̄n̄nek n̄bak, m̄n̄im pob̄n̄ m̄n̄im tep ȳb aḡl n̄bep ag n̄n̄ek. C̄n tap si tap t̄mel ḡp̄in rek, Krais c̄nop nen aḡl k̄mak

ak, God MİNİM ñu kıl tı̄kıl, gìnigab aglak rek nep gak. ⁴ Krais kimek tigel gel, ñin omal mı̄dıl, ñin omal nokım ak kauyan warıkak ak, ak rek nep God MİNİM ñu kıl tı̄kıl, gìnigab aglak rek nep gak.

⁵ Pen Jisas kauyan warıkıl, Pita midek sı̄näk misen lek, nop ned nı̄njak. Kisen misen lek, bı̄ mİNİM ne dad ameb aknı̄b umı̄gan alaŋ okok nı̄njak. ⁶ Kisen ñin alap, Krais kauyan misen lek, ñin nokım nı̄bak nep ai mam paip hadred (500) rek nı̄njak. Ai mam nı̄b okok ognap kimbäl pen magı̄lseк rek komı̄j midebal. ⁷ Kisen ñin alap, Krais kauyan misen lek, Jems nı̄njak. Ñin alap pen, bı̄ mİNİM ne dad ameb okok magı̄lseк nop nı̄njak. ⁸ Pen bin bı̄ ognap nop nı̄njak ñin ak ap padı̄kek, kisen Jisas yıp abe misen lek nı̄njek. Nı̄b ak, yad ñī tı̄ñıl acı̄b tık dopal rek alap mı̄denek yıp dak.

⁹ Yad bin bı̄ Krais pı̄s ken midełak okok kırrop gitimel yı̄b git mı̄denek ak, Jisas mİNİM tep dad ameb bı̄ mı̄denim rek ma laken. ¹⁰ Pen God yıp yımig nı̄ñıl dı̄ tep gek, bı̄ ne mı̄dıl ke yı̄b gitpin. Jisas mİNİM tep dad ameb bı̄ ognap wög gitpal rek ma gitpin; yıp yımig nı̄ñıl dı̄ tep yı̄b gek, wög kır yı̄b ak gitpin. ¹¹ Yad nep God nop wög gitpin, agıl ma agebin; kiri nep gitpal, agıl ma agebin. Cın magı̄lseк Krais mİNİM tep ak ar nokım ag ñon ameb. Nı̄bi mİNİM tep nı̄bak nep nı̄ñıl nı̄ñ dı̄peк.

Bin bı̄ kimlak okok kauyan warı̄knı̄gal

¹² Pen Krais kimıl warıkak agıl mİNİM per ag ñı̄bın ak, nı̄bi ognap tari gitnig ma nı̄ñıl, cı̄p se okok kimıl kauyan ma warı̄knı̄gal, agıl nı̄ñebim? ¹³ Pen cı̄p se okok kimıl kauyan ma warı̄knı̄gal,

agnigabim ak, Krais ne ke kauyan ma warikip, agnigabim.

14 Pen Krais kauyan ma warikpkop ak, Krais minim tep ag nibin minim ak, minim yokop rek lipkop. Krais kauyan ma warikpkop rek agep, Krais minim tep niñ dipim ak minim yokop rek lipkop. **15** Cip se kimil wariknigal rek ma lipkop ak, God Krais nop gek ma warikpkop. Nib ak, God gek Krais warikak minim tep per ag nibin ak, minim esek rek lipkop. **16** Tari ginig: cip se okok kimil kauyan ma wariknigal, agnigabim ak, Krais ne ke ak rek nep kauyan ma warikip, agnigabim. **17** Pen Krais kauyan ma warikpkop, Krais minim tep niñ dipim ak minim yokop rek lipkop. Krais kauyan ma warikpkop, tap si tap timel gipim gac ak lig gi ma yokpkop. **18** Pen Krais kauyan ma warikpkop, bin bi Krais nop niñ dil kimbal okok, bir pis nep kim yap pak amblap. **19** Krais cinop bir dip ak me, gos sek midobin. Pen lim dai ar wagin aul midil, pis nep kimbnop, bin bi yim gep rek yib midobnop.

20 Pen Krais warikil komin mideb ak me, bin bi Krais nop niñ dil kimbal okok, ak rek nep warikil komin midenigal. **21** Bi alap gek, bin bi kimnigal. Bi alap gek, bin bi wariknigal. **22** Minim agebin nibak, Adam bin bi yakam ne midobin ak magilsek kimnigabin, pen Krais bin bi yakam ne midobin ak magilsek wariknigabin. **23** Pen God Krais nop ned gek warikil, am ne eip mideb ak me, ne kisen apil bin bi nop pis ken midobin okok gek, magilsek wariknigabin.

24 Seten kijeki kaun timel ne okok bin bi okok

gi t̄imel ḡinigal ak pen Krais ne k̄rop p̄ipag pe
gi yokil, bin bi ne kod m̄idenigab okok, Bapi
God nop n̄inigab; n̄bak n̄in kisen n̄bak onigab.
25 Tari ḡinig: Krais bin bi okok kod m̄id damlig
gi, Nap gek, kaual maual ne magilsek Krais tob
mok ne s̄injak m̄idenigal. **26** Kaual maual nokim
alap nep m̄idenigab: kimeb magil ak nep. Pen
n̄in kisen n̄bak, kaual maual n̄bak abe pis nep
n̄ag pak l̄inigab. **27** Pen God ne gek bin bi okok
tap okok magilsek tob mok ne s̄injak m̄ideb, agil
nu k̄il tiklak ak, God Krais mok ne s̄injak m̄ideb
ma aglak. God ne nep gek, magilsek Krais mok
ne s̄injak m̄ideb. **28** Bin bi okok tap okok magilsek,
Ni ne Krais mok ne s̄injak m̄idel n̄inlig gi, Krais
ne agnigab, “Bapi miñi nak bin bi okok tap okok
magilsek kod m̄ideban. Miñi yad mok nep s̄injak
m̄idenigain,” agnigab. Nib ak me, God nokim
nep ne tap tari tari m̄ideb okok magilsek kod
m̄idenigab.

29 Bin bi k̄imbal okok wariknigal agebin ak
nipim. Ma wariknigal ak, bin bi ti ḡinig nimid
nimam k̄imbal okok k̄rop nen agil n̄ig pakpal?
Kiri wariknigal agil nep n̄ig gipal. **30** Pen cin
ak rek nep, cin tari ḡinig minim tep n̄bak agil,
bi cinop gi t̄imel ḡinig gebal okok gos par ma
nipin? **31** Yad ma nipin, n̄in aul bi alap yip n̄ag
pak l̄inigab aka mer, ak ma nipin. Yad n̄bep bin
bi gos n̄inil, miñ miñ ḡilig gi, Bi Kib cin Krais
Jisas nop tep gip agebin. **32** Pen yad taun kib
Epelas aul apil, kain sapeb okok rek eip pen pen
ginek. Kimil pis nep kimnigabin, apim ak, yad
tari ḡinig n̄ig ginek? “Miñi midobin n̄in aul, tap

tep tep ñiblig gi, ñig tep tep ñiblig gi, gi m̄don; k̄imil p̄is nep k̄mnigabin,” apnep. M̄n̄im tep ag ñi tapin ak k̄irig ambnep.

³³ Pen bin b̄i gos n̄bak rek n̄pal okok, eip ma m̄denim̄b. Bin b̄i m̄d tep ḡpal okok, bin b̄i gi t̄mel ḡpal okok eip mogim̄ genigal ak, ar n̄bak nep ḡinigal. ³⁴ Pen gos ar ke n̄ñiñ tap si tap t̄mel ḡipim̄ ak k̄irig gi, m̄d tep ḡinim̄b. Niñi ognap God nop gos ma n̄ipim̄ ak, n̄bep nabñiñ ḡipkop.

Kauyan warikil miñ goñ niñi ak titi gił rek m̄denigab?

³⁵ Pen niñi ognap agnigabim̄, “Bin b̄i k̄imbal okok titi gił warikniñgal? Warikil, miñ goñ kiri ak titi gił rek m̄denigab?” agnigabim̄. ³⁶ Pen m̄n̄im̄ apal ar ak m̄n̄im̄ saköl rek. Niñi tap yñiñ magiñ okok yokem, ausek m̄diñ komiñ ma lñiñgab; k̄imil nep komiñ lñiñgab. ³⁷ Wid magiñ aka tap tari magiñ yokpim̄ ak, tan kib ḡip rek ma yimbim̄; magiñ s̄ikol okok nep yokpim̄. ³⁸ Pen magiñ ke ke yokpim̄ n̄b okok, God tannim̄iñ agiñ niñi lak rek tanib.

³⁹ Miñ goñ okok ak rek nep ke ke m̄ideb. Bin b̄i okok ke lak; kaj k̄imin̄ okok ke lak; yakır okok ke lak; k̄ibsal okok ke lak. ⁴⁰ Miñ goñ seb kab ar alan̄ okok ke m̄ideb; miñ goñ l̄im dai ar wagin̄ aul okok ke m̄ideb. Miñ goñ seb kab ar alan̄ tep ak ke m̄ideb; miñ goñ l̄im dai ar wagin̄ aul tep ak ke m̄ideb. ⁴¹ Pen p̄ib melik̄ ak tep ak ke lak; takin̄ melik̄ ak tep ak ke lak; gap melik̄ ak tep ak ke lak. Pen gap okok ak rek nep ke ke m̄ideb rek melik̄ ak tep ke ke lak. ⁴² Bin b̄i k̄imil warikniñgal ak aknib̄ rek. Cip̄ t̄igel ḡinigal

mîb goj ak ki gi yonîgab; warîknîgal mîb goj ak ki gi ma yonîgab. ⁴³ Tap yîm gep rek kau mîgan lîpal; warîkîl melîk sek mîdenîgab. Tap kîlis ma mîdeb kau mîgan lîpal; warîkîl kîlis sek mîdenîgab. ⁴⁴ Mîb goj kau mîgan lîpal ak mîb goj lîm dai ar wagîn aul ajpal rek mîdeb; warîkîl kaun seb kab ar alanj ajpal rek mîdenîgab.

⁴⁵ Ar nîbak nep, God Mînîm dai alap Mosîs ñu kîl tîkîl agak, "Adam ned nîb ak ne ke bî komîn sek lak," agak. Adam kîsen nîb ak pen Kaun mîdeb; ne bin bî okok komîn mîdep magîl ak ñîb. ⁴⁶ Nîb ak me, ned mîb goj lîm dai ar wagîn aul tagep; kîsen mîb goj kaun tagep. ⁴⁷ Bî ned nîb ak lîm nep owak; Bî kîsen nîb ak seb kab ar alanj sînjak nîb owak. ⁴⁸ Bin bî lîm dai ar wagîn aul mîdebal okok, bî ned nîb mîdoligip ak rek nep mîdebal. Bin bî seb kab ar alanj mîdebal okok, Bî seb kab ar alanj mîdeb rek mîdebal. ⁴⁹ Mîñi cîn bî lîm owak rek mîdobîn; kîsen Bî seb kab ar alanj sînjak nîb owak rek mîdenîgabîn.

⁵⁰ Ai mam sîkop, yad nîbep agebin, mîb goj yokop ak God karîp lîm tep ak amnîmîn rek ma lîp. Tap kîm ki gi yonîgab ak per per mîdonîmîn rek ma lîp. ⁵¹ Pen mînîm ned ma nîñelîgîpal alap nîbep agnîg gebin. Cîn Krais bin bî ne mîdobîn okok magîlsekk ma kîmnîgabîn. Pen cîn magîlsekk ke kîsen nîb rek lînîgabîn. ⁵² Akîl magîl agek, añîm añîm kasek nep melîk gîp rek, bin bî kîmbal okok warîkîl mîb goj ki gi ma yowep mîdenîgal; pen cîn magîlsekk ke kîsen nîb rek lînîgabîn. ⁵³ Mîb goj ki gi yonîgab ak, ki gi ma yowep lînîmîn; mîb goj kîmeb ak, per per mîdep

lınıminıñ. ⁵⁴ Mıb goñ ki gῖ yonıgab ak, ki gῖ ma yowep lınıgab; mıb goñ kimeb ak, per per mıdebet lınıgab nıñ nıbak, mıñım nıu kıl tı̄kıl aglak rek gınıgab. Bi God mıñım agep Aisaia God Mıñım nıu kıl tı̄kıl agak, “Bi Kib kimeb magıl ak ñag pak lek bir pı̄s nep dai juıp,” agak. ⁵⁵ Pen bi God mıñım agep Hosea God Mıñım nıu kıl tı̄kıl agak, “Kimeb magıl, mıñi kılıs nak mıdebet akal?”

Kimeb magıl, mıñi yur nak mıdebet akal?” agak.

⁵⁶ Kimeb magıl yur ak tap si tap tı̄mel gep nıb; tap si tap tı̄mel gep kılıs ak lo mıñım nıb. ⁵⁷ Pen God ne Bi Kib cın Jisas Krais nop ag yokek apıl cınop tı̄g asık yokek komıñ ambın. Nıbak nıñıl, God nop tep agıñ.

⁵⁸ Nıb ak, ai mam tep yad okok, nıbi kılıs gıl, ke okok ma amnímib. Bi Kib nop wög gıpın ak yokok ma gıpın, agıl, per nep kılıs gıl, Bi Kib nop wög gılıg gῖ nep mıdenimib.

16

Mani Krais bin bi kirop ñeb

¹ Mani dî mogım gıl, God bin bi kirop ñıñıgabım mıñım ak agnıg gebin. Krais Jisas bin bi Galesia Propins mıdebal okok kirop agnek rek, nıbi ak rek nep gınımib. ² Nıbi bin bi ke ke magılsek wık nokım nokım nıñ ned ak mani dı̄pım rek ak nıñıl ognap dî ke okok lıl dî mogım gınımib. Nıg gınıgabım ak, yad apjakıl mani nen agıl ma ag ajenım.

³ Pen yad nıñıgain ak, bi an nıbi nıñıl bi tep mıdebal okok ognap agem, yad kirop mıj nıu kıl

tık ñen, kiri pen mij ak abe mani ñinigabim ak abe dam Jerusalem dad amnimel. ⁴ Pen yad ameb rek lenigab ak yad ke krop poj dîl dad amnigain.

⁵ Pen yad Masedonia Propins ak amil, midebim sijak nñigain. ⁶ Amjakil, nibep eip sikol magil alap kin midenim rek lip. Yibaud aul nibep eip kin midil, karip lim ognap amnig gen, yip dam kanib nab sijak yokem amnigain. ⁷ Nibep yokop melik pitb nab niñil ameb ak yip tep ma git. Bi Kib yau agenigab, am nibep eip tapin kin midil kisen okok amnigain.

⁸ Yad taun kib Epesas aul midil, Pedikos nin kib ak ap padikek niñil kisen nñigain. ⁹ Taun kib Epesas aul, Bi Kib wög kib gitpin, pen bin bi konjai nep yip yo nopal.

¹⁰ Pen Timoti midebim sijak aponimij ak, nop di tep gem, ne ma pirknigab. Ne yad Bi Kib ak nop wög gitpin rek nep git ak niñil, ¹¹ nop ma kiriq ginimib. Nibi magilsek nop di tep ginimib. Kisen amnig gonimij ak, nop dam kanib nab sijak ag yokem, yad midebin aul adik git onimij. Mam ognap sek eip onigal, agil, kod midebin.

¹² Pen mam cin Apolos nop minim kiliç agil apin, mam ognap amnig gebal rek eip amnimin, apin ak pen ne miñi ma nñigab. Kisen neb rek lenigab, nñigab.

Mimin dai ognap agak

¹³ Nibi gos niñlig git midenimib. God nop niñ di kiliç git lig git midenimib. Tap alap ma pirknimb. Kiliç yib git lig git midenimib.

¹⁴ Pen tap tari tari ginigabim, bin bi okok krop midmagil liliç git midenimib.

15 Ai mam s̄ikop. N̄bi n̄p̄im, Grik kai Krais nop n̄n̄ d̄lak okok, Stepanas bin b̄t yakam ne okok ned n̄n̄ d̄lak. N̄n̄ d̄l me, bin b̄t Krais p̄is ken m̄debal okok k̄rop m̄dmaḡl l̄l w̄ög ḡ ūn̄l̄g ḡ nep m̄debal. N̄b ak, ai mam yad n̄bep agebin, **16** bin b̄t tep n̄b okok rek abe, ai mam n̄bi eip w̄ög ḡpal okok abe n̄n̄l̄, agn̄mel rek nep ḡn̄m̄ib.

17 Pen n̄bi ap̄il ȳp n̄n̄n̄m̄ib rek ma lek, Stepanas, Potyunetas, Akaikas ap̄il ȳp n̄pal ak ȳp tep ȳb ḡip. **18** N̄g ḡpal n̄bak ȳp tep ḡil n̄bep tep ḡil ḡip. B̄t tep n̄b okok m̄n̄m agen̄gal ak n̄n̄ tep ḡn̄m̄ib.

19 Pen bin b̄t God p̄is ken m̄debal Esia Propins aul, n̄bep Korid bin b̄t okok, “Ai mam s̄ikop, n̄bi m̄deb̄im?” agebal. Akwila Prisila ber mal n̄bep Korid bin b̄t, “B̄t K̄b n̄bep kod m̄den̄,” agebir. Bin b̄t ap̄il kar̄p k̄rop ber moḡim ḡil God nop sobok ḡpal okok ak rek nep agebal. **20** Pen ai mam Krais p̄is ken m̄debal s̄in̄ aul maḡlse, “N̄bi m̄deb̄im?” agebal. N̄bi B̄t K̄b nop n̄n̄ d̄p̄im rek, pen pen ag wasu d̄l̄ig ḡ, m̄kem bom s̄lokñm̄ib.

21 Yad Pol, m̄n̄m m̄b̄il won aul ūnn̄maḡl yad ak ke ūu k̄il t̄k̄il “N̄bi m̄deb̄im?” agebin.

22 Bin b̄t an, B̄t K̄b nop m̄dmaḡl ma l̄n̄igab ak, pen yur dañ. N̄b ak, B̄t K̄b c̄in̄, nak on̄m̄in!

23 B̄t K̄b c̄in̄ Jisas n̄bep ȳm̄ig n̄n̄l̄ d̄i tep ḡn̄m̄in̄.

24 Ai mam yad Krais Jisas p̄is ken m̄deb̄im okok, yad n̄bep maḡlse, m̄dmaḡl l̄pin. N̄b akn̄b rek tep.

MINIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996